

VAKOK VILÁGA

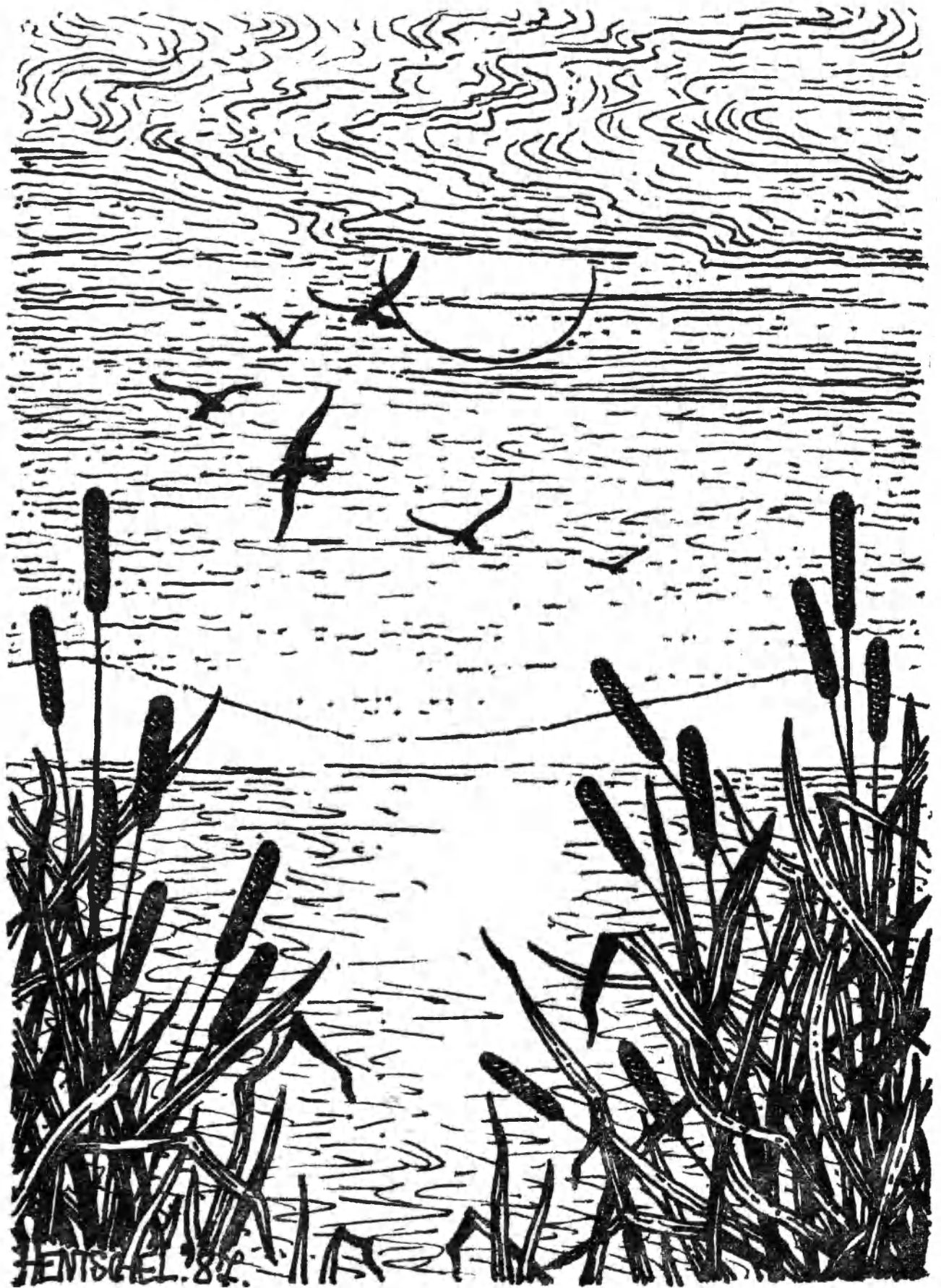
A VAKOK ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGENEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
A MEGYEI SZERVEKNEL
ÉS A VAKOK
ÉS GYENGÉNLTŐK
ORSZÁGOS SZÖVETSÉGENEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MAJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLVIII. évfolyam
1987 * 8-9. szám

L. Braille

HENTSCHEL '84.

Jelentés

AZ EURÓPAI VAKOK UNIÓJÁNAK 1987. JÚNIUS 1—5. KÖZÖTT TARTOTT KÖZGYŰLÉSÉRŐL

A Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége még az elmúlt évben tájékoztatást kapott arról, hogy az Európai Vakok Uniójának (a továbbiakban: EBU) soron következő közgyűlését ez év első felében szervezik meg. Az I. közgyűlést — mint arról tájékoztattuk is olvasóinkat — 1984-ben tartottuk Norvégiában. Ez voltaképpen a területi unió létrejöttét mondta ki, egyik előkészítő mozzanata volt ugyanakkor a Vakok Világszövetsége (WBU) megalakulásának.

A most megtartott közgyűlés színhelye a bulgáriai Várnában volt folyó év június 1—5. között. Az Egészségügyi Minisztérium hozzájárulásával, a szövetség költségviselése mellett résztvettek a közgyűlésen: Dr. Jáksó László elnök, Dr. Bódi István főtktár, a WBU és egyben az EBU magyar delegátusai. Nagy Istvánné tolmácsi és kísérői feladatokat, Kecskeméti Sára (Szeged) kísérői teendőket látott el.

Június 1.-én zavartalan utazással érkezünk Várnába a kora esti órákban. A fogadó házigazda a Bolgár Vakok Szövetsége volt. Képviselőjük a repülőtéren várt és a közös vacsora színhelyére kalauzolt bennünket. A magyar csoport szálláshelyét a Roscica szállóban jelölték ki. A szállás az ott töltött néhány napra kényelmes volt.

Az EBU közgyűlésének helye a „Frederick Joliot Curie” Tudósok Háza. Ezen épület földszintjén lévő étteremben étkezünk. Az ugyancsak a földszinten elhelyezett irodák-

ban mód volt pénzváltásra, az egyes delegációk tagjai különféle nyelveken felvilágosítást, utazási ügyekben pedig segítséget kaphattak. Szállodánk ezen központtól kb. 1/4 óra távolságra volt. Mind a közgyűlés színhelye, mind a szálloda a druzsbai részen van. Június 2-án reggel a résztvevők megkapták az előre elkészített programot. Délelőttre hivatalos elfoglaltságunk nem volt, időnként ezért Várnában és környékén városnézéssel töltöttük. 16 óra 30 perckor az EBU elnöksége és a fogadó szövetség a külön meghívottak részére sajtótájékoztatót tartott. — Az eredeti tervek szerint felvetődött, hogy 1987-ben Magyarországra hívnánk össze (Budapest) a szocialista országokban működő szövetségek elnökeinek értekezletét. Ez a terv időközben megváltozott és a konferencia színhelyén — Zimin elvtárs elnökletével és Gradev elvtárs, a bolgár szövetség elnökének fontos közreműködésével — ugyancsak 2-án este 8 órai kezdettel kibővített megbeszélésre került sor valamennyi résztvevő szocialista delegációval. Az üdvözlés után mindenki bemutatkozott, majd az új elnökség megválasztásáról tanácskoztunk. Javaslat történt egy világbéke felhívásra és a leszerelésre is.

Június 3-án 10 órai kezdettel Boris Zimin elvtárs (Szovjetunió), az EBU elnöke üdvözölte és megnyitotta a II. köz-

gyűlést. Az elmúlt három esztendő eredményeit figyelemre méltónak értékelte, megállapítva, hogy ez azonban még csak a jó kezdet. A bolgár kormány megbízottjaként Panka Babukova elvtársnő az állami vezetők üdvözlését tolmácsolta. Sejk Abdullah Al-Ghanim (Szaud-Arábia), a WBU elnöke ugyancsak üdvözlő beszédben köszöntötte a közgyűlést. Röviden a világszervezeti munkáról is beszélt; hangsúlyozta, hogy a rendelkezésre álló négyéves ciklus még nem szolgáltathat kellő súlyú eredményeket az 1984-ben megválasztott vezetőség munkájának dokumentálására. Mind korábbi leveléből, mind a közgyűlésen elhangzott megnyilvánulásából kitűnt, hogy 1988-ban történő esetleges újraválasztását, illetve a vele járó munkát készséggel vállalná. — Az EBU elnöke ezt követően külön is visszatért az EBU 1984-ben történt megalakulására, megemlékezett a regionális szervezet munkájában résztvevő, de időközben elhalálozott tisztségviselőkről. Dr. Helmuth Pielasch munkásságáról részletesebben is beszélt. Az EBU volt főtktárának elhalálozásáról, fontosabb tevékenységeiről lapunkban korábban rövid ismertetést adtunk.

A szünet után a jelölő bizottság tájékoztatóját hallgattuk meg, ezt Svend Jensen elnök (Dánia) terjesztette elő. A bizottsági beszámolót követően

Zimin elnök az EBU és a WBU kapcsolatát elemezte. Az ehhez kapcsolódó hozzászólások közül kiemelkedőnek tartjuk Al-Ghanim úr felszólalását. Ő a Dél-Amerikában és Afrikában élő vakok nagyon nehéz helyzetéről beszélt és kérte az EBU segítségét az Afrikai Vakok Uniójának megszervezéséhez.

Az ebédszünet előtt még két beszámolót hallgattunk meg. Arne Husveg úr (Norvégia) a pénzgazdálkodásról adott tömör és nagyon jól összefoglalt jelentést. Az EBU gazdálkodása aktívummal zárult, mely tényét számokkal is alátámasztotta. Jelentésének végén megvitátásra ajánlotta az EBU évi tagsági díjának változtatását. Szerinte a közgyűlésnek — mint kifejtette — mérlegelnie kell, hogy különböző anyagi helyzetben lévő tagszövetségek és egyesületek tömörülnek a szervezetben, ezért az évi 600,— koronás tagdíj meghagyását ajánlotta. A vita során egyik görög delegátus a tagdíj növelésére tett javaslatot, összeg megjelölése nélkül. Hivatkozásában az infláció tényszerű fennforgásáról beszélt. Ezt a javaslatot a közgyűlés elvetette. Jensen úr javaslatára olyan határozatot hozott, hogy a nagyobb anyagi terhet is vállalni tudó tagoktól többletbe fizetést az elnökség elfogad. A határozathozatalt a résztvevők szinte osztatlan tetszésnyilvánítása követte. Pedro Zurita úr (Spanyolország), a Világszövetség újonnan delegált főtitkára kulturális bizottsági beszámolót tartott. Túlnyomó részben ő is a szervező és felmérő tevékenységgel foglalkozott. Be-

számolóját követően a közgyűlés valamennyi résztvevőjétől elnézést kért, értesítést kapott Madridból a spanyol elnök súlyos balesetéről, erre hivatkozva azonnal vissza kellett utaznia.

Ebéd után Rodolfo Cattani úr (Olaszország) a rehabilitációs és szociális jogok bizottságának munkáját ismertette. Fontos célként jelölte meg, hogy az egyes országokban lehetőleg kormányzati szinten foglalkozzanak az ilyen kérdésekkel. Ezután Ferdinand Zekel úr (NSZK) előadását távollétében olvasták fel a segédeszköz bizottság munkájáról. Zekel úr ismertette a bizottságban résztvevő tagországokat: Dánia, Nagy-Britannia, Svédország, Lengyel Népköztársaság és NSZK. Ez a bizottság az EBU tanácsadó szerveként működik. A korábban megtartott segédeszköz-kiállításokon és konferenciákon megállapította, hogy a fejlődés az elektronikus eszközök tökéletesítése terén volt legjelentősebb. Ezt különösen az 1986. júniusában Koppenhágában megrendezett kiállítás és konferencia igazolta. Fő célokként az előadó a szakmai tapasztalatszerket és az információk koordinálását jelölte meg. A hozzászólások közül Cattani egyik gondolatát emeljük ki, mely szerint sürgette a vakok és gyengénlátók számára készíthető eszközök gyártásának és szállításának koordinációját. Beszélt arról, hogy Nyugat-Európában már 11 gyártó és szállító bizonyos lazább közösséggé szerveződött a célok megvalósítására. Megjegyez-

zük, hogy különböző korábbi tárgyalásaink során a magyar szövetség részéről is sürgettük a KGST-tagországok ilyen irányú összefogását. A nyugati közösséghez való csatlakozás jelen körülményeink között már a megfelelő valutafedezet hiánya miatt sem lehetséges.

Beszámoló hangzott el az ifjúsági bizottság tevékenységéről is. Foglalkozott az előadó a norvégiai konferencia előkészítésével, ahova a magyar szövetség kéttagú delegációt küld, lapunk számára tőlük részletes tájékoztatást kapunk. P. Murphy úr (Anglia) a siket-vakok helyzetéről tartott részletes tájékoztatót. Hangoztatta, hogy velük Nagy-Britanniában kiemelten foglalkoznak. Segédeszközeikről is beszélt, kivált a telefoni szolgáltatás terén. Az eszközök egy részéről már az 1983-ban megtartott bachreini konferencián is ismertetéseket kaptunk. Részletesen vizsgálta — ehhez a hozzászólók is kapcsolódtak — a siket-vakok kategorizálásának kérdését. E napon az utolsó tájékoztatást Tom Parker úrtól (Anglia) kaptuk. A gazdasági bizottság munkájáról adott ismertetést, az együttműködés jelentőségét hangsúlyozta.

Este a bolgár vezető állami szervek képviselői előjárásági fogadást adtak az EBU delegáltjai részére. Ez alkalommal kapta meg a Bolgár Vakok Szövetségének elnöke, Gradev elvtárs a Louis Braille arany emlékérmét. Az est folyamán kiöntötték még oklevéllel és jelvényekkel az EBU érdekében nagy munkát végzett, érdemeiket szerzett EBU-tagokat is. Az

üdvözlő és gratuláló beszédek után a Bolgár Vakok Kórusa egy órás műsorral szórakoztatta a megjelenteket.

Június 4-én a hivatalos program kezdetét megelőzően a résztvevők a bolgár szövetség rövid filmjét tekinthették meg. Ebben bemutatták a szövetség munkarehabilitációs eredményeit, ennek keretében a termelő munkát. Képet kaptunk az Obzorban lévő üdülőről, a plovdivi rehabilitációs intézetről és a kulturális munkáról.

A 10 órai megnyitást követően Zimin elvtárs tragikus hírt közölt velünk, a spanyol szövetség elnöke előző este 8 órakor az elszenvedett súlyos baleset következtében meghalt. Később a közgyűlés táviratban fejezte ki részvétét a családnak és a szövetségnek. Hazaérkezésünket követően szövetségünk től is részvéttáviratot küldtünk.

Az EBU perspektívái és lehetőségei címmel három egymást követő előadás hangzott el: Svend Jensen, Duncan Watson (Anglia) és Gerhard Polzin (NDK). Ez utóbbi előadásból érdemes kiemelni azt a gondolatot, hogy bár az EBU fiatal szervezet, a tagországok szövetségei sok évtizedes múlttal, ennél fogva nagy tapasztalatokkal rendelkeznek. Súlyponti célként jelölte meg az előadó a békéért való munkálkodást, kifejtette, hogy a háború soha nem lehet a vitás kérdések rendezési eszköze. Fordítson fokozott gondot az EBU a vak-ság megelőzésére. Mind a tagországok szövetségei, mind a regionális szervezet törekedjenek a vakokról való gondosko-

dás széleskörű javítására. Leghátrányosabb helyzetűeknek a halmozottan fogyatékos vakokat minősítette. A széles körben folyó vitában ismételten a segédeszközellátásra tértek ki a hozzászólók. Differenciáltan ajánlották és sürgették a gyengénlátók és látásmaradványosok számára alkalmas eszközök gyártását, illetve terjesztését. Előbbi kategóriánál szempontként jelölték meg, hogy a gyengénlátók ezen eszközök hasznosításával lehetőleg eredeti foglalkozásukat folytathassák. A délutáni ülés keretében Horst Stolper úr (NSZK) a bizottságok tevékenységéről összegező tájékoztatást adott.

Jensen a jelölő bizottság konkrét javaslatát terjesztette elő. A választások egyik fázisában az EBU irodájának (Büro) nem hivatalból delegált tagjait választottuk meg. A kiadott szavazólapokon 6 jelöltet tüntettek fel, közülük 5 tagot kellett a közgyűlésnek megválasztania. — A vezetőség megválasztása során vita támadt; Stolperrel szemben Vadakastanis (Görögország) a testületbe görög képviselőt kért. A szavazás azonban — 99:39 arányban — Stolper javára hozott eredményt. Az EBU vezetőségébe az alábbi tagokat választottuk:

elnök Arne Husveg,
alelnök Rodolfo Cattani,
*főtítká*r Janaki Gradev,
*pénztá*ros Horst Stolper,
EBU delegáltja a Világszövetségben Horst Stolper,
a hivatal vezetője Svend Jensen.

A lemondott vezetőség nevé-

ben B. Zimin búcsúbeszédet mondott, az eddigi bizalmat megköszönte, a további munkához sikert kívánt. Arne Husveg elnöki minőségében köszöntötte a közgyűlést és a megválasztott testületi tagokat.

Az ezt követő esti programban a Bolgár Vakok Szövetségének fogadásán vettünk részt. A hallgatóságot opera- és operetténekesek, valamint népművészek szórakoztatták.

Június 5-én délelőtt a vendégek iskola- és üzemlátogatáson vettek részt. Először a Várna közelében lévő Vakok és Gyengénlátók Iskoláját ismerjük meg. Az 1905-ben létesített intézmény helyén — a 80. évfordulóra — két évvel ezelőtt új, modern iskolát építettek, itt 117 vak és gyengénlátó tanulót fogadnak. — A megtekintett üzemből főleg vakokat és gyengénlátókat foglalkoztatnak, az 1400 dolgozó közül csupán mintegy 30%-ban alkalmaznak látókat. Az üzem közelében 8 ház található, ezekben a látássérült dolgozók egy része (88 család) modern lakást kapott. Az üzemnek saját bölcsődéje és óvodája is van. Meglátogattuk az üzem szerelőcsarnokát, ahol konnektorokat, villásdugókat, villany fűtőkészülékek alkatrészeit szerelik össze. A látogatás befejezéseként az üzemi kultúrteremben — vak közreműködőkkel — rövid műsort hallgattunk meg.

Delegációnk a hivatalos programokat követően az esti órákban hazautazott. A fogadó szövetség a résztvevők idejének hasznos és kellemes eltölté-

(Folytatás a 4. oldalon)

GERDELICS FERENC,
BARNA ZOLTÁN:

Tudósítás

A VGYOSZ 1987. JÚNIUS 25-ÉN MEGTARTOTT
ELNÖKSÉGI ÜLÉSÉRŐL

Az első napirendi pont keretében Gubuznai Imre, a szövetség Braille-nyomdájának vezetője számolt be tevékenységükről, problémáikról. Egyebek között elmondta, hogy a korábbi években zökkenőmentesen végezték munkájukat. Az itt készülő hat kiadványt időben jelentették meg és más soron kívüli feladatokat is vállaltak.

1986. októberében azonban a helyzet hirtelen rendkívül kedvezőtlenre fordult. Betegség miatt a műszerész kolléga hat hónapig hiányzott; az egyetlen látó munkatársnő felmondott; sajnálatos üzemi baleset miatt egy dolgozó közel fél évig betegállományban volt; az újonnan felvett látó dolgozó közlekedési baleset következtében meghalt. Tetézte a nehézségeket, hogy a munkavédelmi főhatóság a két meglévő sokszorosítógép egyikének működtetését betiltotta, így a személyi feltételek jelentékeny romlásán kívül technikai kapacitásuk is a felére csökkent. A kiadványok késedelve, melyet

(Folytatás a 3. oldalról)

séért sokat tett, a vendéglátás minden vonatkozásban kedves és figyelemre méltó volt. Dicsérni kell a rendezőket a jó és pontos szervezésért.

Dr. Jáksó László elnök
Dr. Bódi István főtiszt

számos olvasó joggal kifogásol, ezekre az okokra vezethető vissza. A referátum elhangzásának idején kb. két hónapos késésben volt a nyomda. Hangsúlyozta az előadó, hogy rendkívüli erőfeszítésük eredményeként még a legváltáságosabb tavaszi hónapokban is a rádióműsört sikerült időben eljuttatniuk az előfizetőknek. Úgy látják, hogy a nyár végére a késedelmet fel tudják számolni. A problémákat azonban véglegesen csak modern gépek beszerzésével lehet megoldani. Tájékoztattak az NSZK-beli marburgi üzemből egy számítógépes lemezíró berendezés tárgyában. A beszerzéshez szükséges fedezetet a Soros-alapítványtól várják. A döntéshez azonban elengedhetetlenül szükséges, hogy Finta Gábor műszerésszel helyszínen tekintessék meg a gépet.

Időközben a veszprémi Országos Oktatási Központ hosszú kísérletek eredményeképpen kifejlesztett egy számítógépes vezérlésű nyomdatechnikai megoldást, ennek segítségével a magyar Braille-írást közvetlenül tudják írni — a ketős betűk egy jelét is — de az írás gyorsaságát a lemezírógép kapacitása határozza meg. Bízunk abban, hogy a nyomda modernizálása a közeli években megtörténik.

A hozzászólások során dr.

Bódi István főtiszt tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a Soros-alapítványhoz eljuttatott beadványban kiemelten foglalkozik a nyomda korszerűsítésének szükségességével. Az alapítvány kurátora a kiutazáshoz támogatást ígért.

A hivatalvezetésnek az új berendezés személyi feltételeire is majd annak idején tekintettel kell lennie. Dr. Jáksó László elnök az eszmecsere lezárásaként reményének adott hangot, hogy a nyomda régóta esedékes korszerűsítése talán már 1988-ban megvalósulhat. Elismerően szólt a nyomda dolgozóinak helytállásáról a legnehezebb körülmények között is; ezúton is türelmet kér a lap olvasótáborától a késés felszámolásáig.

Az ülés második program-pontja Kovács Gusztávnak, a hangos könyvtár vezetőjének beszámolója volt. Elmondta, hogy jelenleg 1273 olvasója van a könyvtárnak, 993 fővárosi, 280 pedig vidéki, illetve külföldi. A kazettás könyvtári állomány 1386 mű, 46 932 kazettán. 1986-ban 133 mű készült el, 9405 kazettán. A könyvtári állomány gyors gyarapodása új polcrendszer beszerzését és felállítását teszi szükségessé. Értesülések szerint már kapható olyan guruló polcrendszer, melynek kezelése rendkívül egyszerű és helyet lehet vele megtakarítani. Az előadó javasolta a testületnek, hogy a jövő évi költségvetésbe az említett polcok beszerzését iktassák be. Az orsós művek állománya a csökkenő olvasói érdeklődés miatt és megfelelő selejtezés következtében kisebb

lett, de minden műből megtartottak egy-egy példányt.

1987. január 1-től 1323 olvasó látogatta a könyvtárat. 4052 művet kölcsönöztek ki, 64 453 kazettát, és mindössze 86 orsót. Ez is mutatja, hogy az orsós művek iránt úgyszólván semmi érdeklődés nincs. Az előadó elmondta, hogy a könyvtárosi munkát jelenleg egyedül végzik. Sajnálatos, hogy az olvasók egy része nem jelzi, ha a kazetta meghibásodott. Nem mindenki tartja be a kölcsönzési időt, és a műveket csak felszólításra hozza vissza. Azok ellen, akik a kölcsönzési határdőt rendszeresen nem tartják be, vagy a felvételeket tudatosan rongálják, szankciók alkalmazását sürgette!

A referátumot tíz hozzászólás követte, mely elsősorban a kölcsönzés szabályozásával, a számítógépes nyilvántartással és a tárolási rendszer korszerűsítésével foglalkozott.

Pálffy Lászlóné stúdióvezető hozzászólásában a vidéki megyei könyvtárak hangoskönyvellátásával foglalkozott; elmondta, hogy a Soros-alapítvány segítségével 1988-ban kínálatunk megnő, ugyanis a megyei könyvtárak 252 mű kazettás felvételeiből válogathatnak. (Itt említjük meg, hogy a hangos könyvtár katalógusa négy kazettán — 160 forint árán — szövetségünk székházában már kapható, lapunk következő számában pedig egy kiegészítő katalógust adunk közre, mely az 1987-ben elkészült könyvek listáját tartalmazza.)

A harmadik napirendi pont

előadója Pálffy Lászlóné stúdióvezető volt, aki egyebek között elmondta, hogy a nagy mértékben megnövekedett munkát hárman látják el, részben csúsztatott munkaidőben, reggel 6-tól este 6-ig. Rendkívüli módon megnövekedett az olvasási kedv. A tanulók is egyre erősebben ostromolják a szövetséget, hogy a tananyagok hangfelvételét is készítsék el.

Hangsúlyozta az előadó, hogy az évi 1600 felolvasási óra kevés. Örömmel adott hírt arról, hogy a korábbi 4—6 példány helyett ebben az évben az átlagos példányszám nyolcra emelkedik. Feltétlenül szükségessé válik egy második felolvasó stúdió létrehozása a megnövekedett követelmények miatt.

Mint ismeretes a Soros alapítvány 200 000 dollárral támogatja a látássérültek olvasási programját, melynek keretében szövetségünk eddig 50 000 kazettát, két szalagos Revox magnetofont, két kazettás másoló egységet, három kazettás decket, egy keverőasztalt és két mikrofont kapott, illetve vásárolt a stúdió részére. A támogatásból — pályázat alapján — a megyei könyvtárak is részesülnek, itt mintegy 150 000 kazetta kerül forgalomba.

A stúdió szoros kapcsolatot épített ki számos intézménnyel, egyebek között a Magyar Rádióval, mely nemcsak értékes hangfelvételeit bocsátja rendelkezésünkre, hanem ígéretük szerint technikai segítséget is nyújt a már említett második felolvasó stúdió létrehozásához. Gyümölcsöző kapcsolatuk van a Könyvtárak Módszertani Központjával is. A leg-

újabb együttműködők között említette az előadó az Axon irodát, mely a Soros-alapítvány révén vásárolt műszaki berendezések javításának finanszírozását vállalta.

A beszámolót széleskörű vita követte, sokan elismeréssel adóztak a stúdió dolgozóinak a vakügyet nagymértékben szolgáló munkájáért.

A napirendi pontot lezárva a testület megbízta Nyúl Győzöt, az oktatási bizottság vezetőjét, hogy 1987. szeptember 30-i határidővel — az illetékesek bevonásával — vizsgálják meg a középiskolás tankönyvek felvételének lehetőségét, és készítsenek ajánlást a hangszalagra rögzítendő könyvekről.

A tárgyalás-sorozat utolsó pontjában a főtítkárra bejelentette, hogy a Vakok budapesti Általános Iskolájában és Diákotthonában a kismértékben értelmi fogyatékos vak fiatalok számára kétéves iskolai tagozatot létesítenek, kb. hat fős osztályokkal. A foglalkozás bizonyos elméleti képzést tartalmazna hetente mintegy öt órában; további három órában testnevelést oktatnának; majd egy később meghatározandó időtartamban gyakorlati foglalkozáson vennének részt a tanulók a Fővárosi Kéfe- és Sep-rűgyártó vállalatnál.

Néhány helyi jelentőségű bejelentés után az elnök zárszavával az ülés véget ért. A tárgyaláson a testület határozatképes számban volt jelen. A nyári szünet után augusztus végén találkoznak ismét a központi elnökség tagjai.

In memoriam

Pétersz László

Súlyos veszteség érte szövetségünket és olvasóinkat: 1987. június 29-én hosszú szenvedés után meghalt Pétersz László, az Irodalmi Értesítő szerkesztője.

Pétersz László tanár 1926-ban született Esztergomban. Alap- és középfokú iskoláit ugyanitt végezte. Még középiskolás korában részt vett a szárszói konferencián, ott került kapcsolatba a Győrffy István kollégiummal, melynek érettségi után maga is tagja lett. Egyetemi tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen végezte magyar—francia szakon, majd történelemből is oklevelet szerzett. Az egyetem elvégzése után egy ideig a debreceni egyetemen oktató, később az MTI munkatársa volt.

Régi szembaja idővel súlyosbodott. 1958-ban lépett be a szövetségbe. 1963 óta a XI. kerületi Dolgozók Gimnáziumában tanított magyar nyelvet és irodalmat, történelmet. Néhány év óta nyugdíjas.

Az Irodalmi Értesítő szerkesztésével Rácz Lilla halála után bízta meg szövetségünk vezetősége: a lapot 1979. januárja óta haláláig szerkesztette. Nagy vállalkozását, a Világirodalmi Kislexikont éppen csak befejezte, mikor a sok szenvedéssel járó súlyos betegség végzett vele. Pétersz László nemcsak szerkesztőként, hanem alkotóként is ismert volt olvasóink előtt. Számos értékes novellája, németből és franciából fordított cikke jelent meg folyóiratainkban; továbbá interjú Hegedűs Gézával, recenzió Ihász Kovács Éva verseskötetéről stb.

Szerkesztői munkáját magas nívón, komoly tudással és lelkiismeretességgel végezte.

Hiányát a Szerkesztőbizottság és az olvasótábor sokáig fogja érezni.

Nyugodjék békében.

Ráczné W. Erzsébet

Bolgár vak énekegyüttes Budapesten

Rangos zenei esemény színhelye volt Székházunk május 28-án, amikor is a Bolgár Vakok Szövetségének „PETKO SZTAJNOV AKADÉMIKUS” vegyes kórusa mutatkozott be.

A magyar—bolgár kulturális és baráti kapcsolatok ápolásának jegyében jöttek néhány napra Budapestre és megajándékoztak bennünket egy felejtetetlenül szép hangversenyyel.

Mielőtt az elhangzott műsorról szólnék, álljon itt néhány mondat az énekkar történetéről:

1935-ben alakult, mint műkedvelő együttes. Georgi Dimitrovnak, a bolgár nép halhatatlan vezetőjének javaslatára a kórust 1948-ban hivatásos együttesé szervezték át. Ezt a példát követve később Argentínában és a Szovjetunióban is alakultak hasonló együttesek.

1986-ban vette fel a kórus a „PETKO SZTAJNOV AKADÉMIKUS” nevet, a világhírű vak zeneszerző születésének 90. évfordulója alkalmából, életműve, emléke iránti tiszteletből.

Az énekkar fennállása óta több mint 2500 koncertet adott Bulgáriában, a Szovjetunióban, a Német Demokratikus Köztársaságban és Csehszlovákiában.

Kedvelt vendégei a Bolgár Rádióknak és Televízióknak is, ezt reprezentálja a többszáz stúdiófelvétel és a négy nagy hanglemezzel.

A „PETKO SZTAJNOV AKADÉMIKUS” vegyes kórus több kitüntetés birtokosa, melyek közül itt csak a legrangosabbakat emelem ki:

- a „Ciril és Metód” Érdemrend I. fokozata;
- a „Munka Vörös Zászló” érdemrend;
- a Bolgár Zeneművészek Szövetségének

„Arany Lant” Érdemrendje.

Az énekkarnak jelenleg 52 tagja van, érett hangú, zömében középkorú énekesek. Két karmesterrel dolgoznak. A szólampróbákat, a rendszeres hangképzést korrepetitor tartja.

A főkarmester SZTOJAN BABEKOV, aki egyben zeneszerző is; ennek a kórusnak 1962 óta irányítója.

Karmesterük MARKO MARKOV, akinek a pályája, élete szinte kezdettől összefonódott a kórus fejlődésével.

A kórus repertoárja igen változatos. A kis a cappella miniatűröktől a népdalfeldolgozásokon, bolgár és más nemzetiségű kortárs szerzők modern hangvétellű kórusművein keresztül a nagy oratorikus művekig minden zenei stílusban otthonosan mozognak. Ezt bizonyította a székházunkban bemutatott program is, melyen a bolgár szerzők művei mellett Schumann, Cezar Frank, Kodály kórusok is elhangzottak. Kedves színfoltja volt a hangversenynek Bárdos Lajos: Dana-dana című, magyar nyelven megszólaltatott kórusműve, melyet — a nyelvi nehézség ellenére — olyan feszes, fergeteges tempóban adtak elő, hogy a vastapsra ismétlés következett.

Végül a koncertet Händel diadalmasan felhangzó Halle-luja-kórus koronázta meg.

Igen jóleső érzéssel tapasztaltam a kórustagok fegyelmezett viselkedését a szereplés előtt, pódiumon és a civil életben egyaránt. Magatartásukban az egymás, a hallgatóság és a zene iránti szeretet és tisztelet nyilvánult meg és ez jótékonyan hatott a közös produkcióra.

A hangverseny alkalmából sor került egy rövid kis baráti találkozóra, melyen ének-

karunk és hangszeres együtteseink képviselői, valamint a Szövetség eszperantistái vettek részt. A vendég énekkart Dr. Bódi István főtítkárral köszöntötte.

A bolgár kórustól ajándékba kapott hanglemezeket a Homérosz kórus lemezeivel viszonoztuk, és a koncert közönségének lelkes gratulációja kíséretében kigördült az autóbusz a szövetség udvarából.

*Dobrovolszky Sándorné
kulturális csoportvezető*

A Melódia együttes Lengyelországban

Mint arról kedves tagtársaink 1986. II. felében értesülhettek szövetségünknek új kultúregyüttese alakult. A szereplőgárda a könnyedebb zenei műfajt választotta profiljául. Már az elmúlt évben 5 előadást adott országos viszonylatban az együttes.

A szalkszentmártoni hangversenyt hallotta Jan Stolarski úr, aki a Lengyel—Magyar baráti társaság Lódz-i körzetének elnöke. A hangverseny után meleg szavakkal gratulált az együttesnek és azonnal kilátásba helyezett egy lengyelországi hangverseny körutat. A meghívásnak az együttes nagyon megörült és lelkesen készült a kinti szereplésre. Dr. Bódi István főtítkárral hozzájárulásával és a szövetség anyagi eszközeinek támogatásával az együttes 1987. május 6-án el is utazhatott Lengyelországba. Az autóbust a PROMONTOR

VIN Borforgalmazási Vállalat tápiószelei üzeme biztosította. A csoportot maga Stolarski úr vezette, hogy az ismeretlen utakon minél gyorsabban haladhassunk. A Magyar határt Balassagyarmatnál hagytuk el és Szlovákia területén haladtunk gyönyörű szép hegyes-völgyes tájakon amely a kora tavaszi színek változatosságában pompázott. A Cseh—Lengyel határt Trestinánál értük el és haladtunk tovább Krakkó irányába. Ahogy átértünk Lengyelország területére hamarosan autóbuszunk meghibásodott úgyannyira, hogy kérdésessé vált továbbutazásunk. A gépkocsiveető leleményességén és mondhatjuk hősiességén múltott, hogy egy kuplung hibás autóbust vállalt továbbvezetni. Úticélunkat Piotrkowon keresztül Piotrkowkába 22 óra után értünk el. A társaság az igen hűvös idő miatt átfázva

az éhségtől elcsigázva, de jó hangulatban érkezett meg a jól fűtött vacsorázó helyiségbe. Vacsora után kísérőink szálláshelyünkre kalauzoltak bennünket. A pavilon mint az másnap kiderült egy gyönyörű szép fenyves erdőben volt. Mivel a meghibásodott autóbust másnap javításra kellett vinni így egész nap a szálláshelyünkön maradtunk. A bátrabbak sétálgattak az erdőben, a fáradtabbak kisebb-nagyobb társaságokban beszélgettek és készültek az esti fellépésre. Az előadás helye Piótrkow városi könyvtárában lett volna, de elmaradt, mivel az autóbusz nem készült el és a kölcsön kapott autóbusz meg olyan későn jött, hogy mire az előadás helyére érteztünk a közönség nagy része hazament. Így a társaság vacsorázni indult, illetve ebédelni, mivel az ebéd elmaradt, vacsora meg csak este 10 óra után volt.

Az együttes tagjai 8-án reggel vidám hangulatban ébredtek, mert az autóbust kijavították és megnyílt annak a lehetősége, hogy végre az első előadást megtarthassuk. Dél előtt nagy lelkesedéssel próbált az együttes, dél körül autóbuszra szálltunk és elutaztunk Belhatowba. Ott a helyi Lengyel—Magyar baráti társaság vezetői vártak bennünket, meg ebédelteünk a Csárdás étteremben, amely egy modern lakótelepen található, nagyon izléses berendezésű több célra is alkalmas vendéglátó egység. Az ebéd után elmentünk a városi művelődési házba, ahol megtarthattuk első előadásunkat. Az együttes tagjai nagyon fe-

gyelmezten és tőlük megszokott biztonsággal adták elő műsorukat. Május 9-én Tomaszowban került sor a második hangversenyre. Az ebédet egy nagyon szép park közepén létesített étteremben fogyasztottuk el. A műsort a helyi szőnyegszövőgyár kultúrtermében adtuk. Itt is jelen voltak a Lengyel—Magyar baráti társaság helyi vezetői és a gyár dolgozói. Május 10.-ét a vasárnapot szálláshelyünkön töltöttük. Terveink szerint kirándulni szerettünk volna Lódzba, hogy ismerkedjünk harmadik előadásunk színhelyével. Ez azonban nem következett be, mert Barna Mária az együttes egyik énekesnője váratlanul belázasodott úgyannyira, hogy orvoshoz kellett vinni. A társaság ekkor igen megijedt, hogy tudja-e a további szereplést vállalni, de abban állapodtunk meg, hogy Marikának mindenképpen ágyban kell maradnia és a harmadik előadást meg kell tartani. Az időjárás kárpótolni akarta helyben maradásunkat, mivel ezen a napon volt a legmelegebb egész kinttartózkodásunk alatt. Ki is használtuk, mert voltak akik napoztak, voltak akik felfedező útra indultak az erdőbe, voltak olyanok is akik játszottak. Titokban viszont aggódtunk Marika egészségi állapotaért. Május 11-én Lengyelország második legnagyobb városába Lódzba utaztunk. A Lengyel—Magyar baráti társaság helyi vezetői uzsonnával vártak bennünket egy elektromos készülékeket gyártó vállalat éttermében kaptuk meg az ebédet, melynek elfogyasztása

után a 32. számú általános iskolába vitték csoportunkat ahol a harmadik előadásra került sor.

Az együttesnek ezen az előadáson volt a legnagyobb sikere, szinte minden számot végig vastapssal honorált a nagyon lelkes közönség. A hangverseny után Lengyel sporttársak is köszöntötték az együttes tagjait. A diákok nagyon kedves ajándékot adtak át az együttes minden tagjának és kísérőinek. Közös ajándékként egy nagyon szép rézlemezekkel kivert díszdobozt kaptunk, melyen a Lódz felirat is megtalálható. Május 12. szabadnap volt, amikor is Piótrkowban sétáltunk, ismerkedtünk a város nevezetességeivel és kisebb-nagyobb ajándékokat vásároltunk. Este vendéglátóink búcsúvacsorát rendeztek tiszteletünkre.

Jan Stolarski úr köszönte meg elsőnek az együttes fáradozását, majd utána azoknak a városoknak képviselői is meleg szavakkal búcsúztak az együttestől, amelyekben hangversenyeztünk.

A lehetőséget, hogy hangversenyezhetünk Lengyelország különböző városaiban Dobrovolszky Sándorné csoportvezető köszönte meg az együttes nevében, majd kölcsönös ajándékozásra került sor.

A búcsúzkodást követően lázas csomagolásba kezdtünk, hogy másnap reggel május 13-án kora hajnalban indulhasunk hazafelé. A Lengyel—Csehszlovák határig most más útvonalat választottunk, amelyen gyorsabban haladhattunk,

mivel Csehszlovákiában szeretünk volna egy pár órát sétálással és vásárlással tölteni. A hazafelé vezető úton ismét gyönyörködhattunk a természet szépségeiben.

Lengyelország területén az üde zöld tavaszi vetésekben, a virágukat bontogató gyümölcsfákban, Csehszlovákia területén a kanyargós serpentin utak mellett a völgyekben épült nagyon szép elrendezésű falvakban, a zöld szín legkülönbözőbb árnyalataiban pompázó erdőkben. Rövid pihenőt tartottunk Zólyomban ahol még kisebb vásárlásokra került sor, majd tovább indulva elértük Magyarország határát, ahol mély sóhajtást véve örültünk, hogy ismét haza jöhettünk.

Zavartalan vámvizsgálat után tovább indultunk Budapest felé. Szövetségünk székházához este 9 óra felé érkezünk meg. Nagy öröm volt újra látni a várakozó ismerős arcokat, barátokat, hozzátartozókat.

Engedje meg a kedves olvasó, hogy mint közreműködő, köszönetet mondjak szövetségünknek, a turné megvalósulásáért. Továbbá köszönetet szeretnék mondani a bennünket kísérő látó résztvevőknek akik a rájuk bízott feladatot maradéktalanul teljesítették. A legmesszebbmenő figyelmes-séggel segítették egyénileg is a tagokat, de összességében is minden közös mozzanatból egyaránt kivették részüket. Fel-tétlenül köszönetet kell mon-dani a PROMONTOR VIN Borforgalmazási Vállalat tápió-szelei üzemvezetőjének Mersz József elvtársnak aki 8

napra is kölcsön tudta adni autóbuzsukat, amellyel ha ide-haza van, a munkásokat szállítják.

Ügyszintén köszönet illeti Petrovics Ferenc elvtársat aki az autóbuzsúnak volt a vezetője, de ezen a nagyon felelős-ségteljes munkáján kívül a hangszerek szállításából is ki-vette részét és minden más se-gítséget is megadott együtte-sünknek.

Végezetül álljon itt az együt-tes teljes névsora:

Bene János, Erhart József, Horváth Géza, Kirner Gusztáv, Pilán Béla (hegedű); Kovács János, Szűcs Béla (brácsa); Szőlősi Katalin, Farkas Péter (billentyűs); Kamrás Sándor (nagybőgő); Pinviczki György (dob); Barna Mária, Fabók Judit, Lakatos György, Varga Pál (ének).

Pinviczki György

VAK KÖLTŐK VERSEI

IHÁSZ KOVÁCS ÉVA

Apokrif deklamáció

Mit akar ez a skizofrén ősz?
Elvetéli a fák babácskáit,
s hiába épít sámlit levélből a szél,
fehér könnyet virágzik a dér,
útszélien gurul a kisírt-szemű szilva.
Itt ma ujjong Dionüszosz.
Szőlők szemén kívánatos és
készülődik a szunnyadó etil,
mérgezze-mámorítsa meg Thébát.
Théba ünnepel, majd Bacchásnőket
küld ritusokra, az asszonyokon
finom vásznak feszülnek...
Micsoda ünnep,
tivornya visong, s a férfiak
arca torz, mert

reggelig felborul bennük a lélek.
Csak a gyerekek mosolyognak gondtalanul,
övék az ezekutáni...
Nem nehéz kitalálni, mi lehet,
mikor rekedt, borízú hangon
trágár dalokat éneklő apák meg
egyazon ágyban-keseredő mimózák
hajkurásszák folyton a mámort.
Én a hordókat összetörném,
s a templomok előteréből
az újabb kufárokat kiűzném...
Eső zuhog.
Pilátusok, holnapra —
kézmosóvíz.

Amit akartam

Áltam a sziklán.
Megcsillantak a felhőrózsaszín
álmok.
Felhők voltak.
Fakuló fényben.
Akkor búcsúztak éppen a naptól.
Így részegülök magam is
mindennap búcsúzó szemeidtől.

A változatosság kedvéért
ilyenkor haragoszöldek.
Mivelhogy a felhők
zöldszeműek,
utolérsz, búcsúzkodol,
s eltűnsz a hamuszürke hegyek
közt.
Amit akartam,
nem tudom többé elmondani...

Külföldi utazási kedvezmény

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy a vakok utazási kedvezménye nemzetközi viszonylatban is lényegesen bővült.

A Braille-Liga kezdeményezésére Európa 18 országában csak a vak személy köteles a teljesáru menetjegyet megfizetni, míg egy kísérője díjmentesen utazik!

A kedvezmény az alábbi országok vasúti és hajózási vállalatainak útvonalaira érvényes:

- *Nagybritannia BR és Észak-Írország, — NIR vasúttársaság,*
- *Nagybritannia és az európai kontinens tengeri vonalai: SMZ, Sealinck BR, Sealinck SNCF és Townsend-Thorensen TRM.*
- *Dél-Írország, — CIE vasút,*
- *Svájc — SBB — BLS vasút,*
- *Görögország — CH vasút,*
- *Olaszország — FS vasút,*
- *Görögországot és Olaszországot összekötő tengeri vonalak: ADN; HLM,*
- *Belgium, SNCB, NMBS vasútvonal,*
- *Hollandia NS vasútvonal,*
- *Dánia DSB vasútvonal,*
- *Német Szövetségi Köztársaság, DB vasútvonal,*
- *Ausztria OBB,*
- *Luxemburg CFL,*
- *Franciaország SNCF,*
- *Csehszlovákia CSD,*

- *Német Demokratikus Köztársaság DR,*
- *Lengyelország PKP,*
- *Spanyolország RENFE,*
- *Jugoszlávia JZ,*
- *Magyarország MÁV.*

Magyarország a Braille-Ligának 1987. május 1-től tagja. A kedvezményre vonatkozó ren-

delet megjelent a Közlekedési Közlöny 1987. 17. számában. (102 377/1987. IV. 26.)

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy Magyarország határáig a vakokra és kísérőjükre ez év februárjától érvényes rendelkezések határozzák meg a kedvezményeket.

WERNER KRIEGEL

Hűséges kísérőim

(*Gegenwart, 1987. április*)

Amikor a *Gegenwart* egyik korábbi számában olvastam a négy lábúak művészetéről, gondolataim akaratlanul messze futottak visszafelé. Igen. Már idestova 40 éve, hogy vezetőkutya az állandó kísérőm. Assan már az ötödik vezetőkutya, „aki” önállóságomat és mozgékonyágomat lehetővé teszi. Az életemet már nem is tudnám vezetőkutya nélkül elképzelni, függetlenné tesz és mindig kész az utaimon elkísérni. Megkívdánhatjuk ugyanezt a hozzátartozóinktól?

Amikor 1946-ban mint maszóór letettem az államvizsgát, állást ugyan nem kaptam, de kaptam engedélyt szabad munkavállalásra. Szüleim lakása túl kicsi volt, és helyiségekkel abban az időben rosszul álltunk. Tehát házhoz mentem. Két év alatt számtalan beteget kerestünk fel a lakásán. Félévig heti három alkalommal másztuk meg a templomtornyot, hogy a toronyőrünk feleségét kezeljem. A leghosszabb kiruccanásunk a várostól 12 km-re volt. Ez 1948-ban volt; ma már — ebben a nagy forgalomban —

bizony sokkal veszélyesebb lenne az országúton járni.

Mindegyik vezetőkutya mnak megvolt a maga sajátossága. Baldo verekedős volt, Anrei kitűnően tudott nyomozni, Assannak pedig egyáltalán nem tetszett a fehérnemű, amely a kertben a kötélén száradt. Rolfal gyakran voltam a fürdőben. Amíg a vízben pancsoltam, a ruhám mellett ült. Elég volt egy fűtyszó, és odajött értem a partra.

Vezetni mindegyikük kifogástalanul vezetett, és különösen nagy forgalomban nem lehetett őket a járdán a hosszúbottal pótolni.

Hogy a vezetőkutya jával valóban független legyen, a vaknak jó helyismerettel kell rendelkeznie; hiszen ő az, akinek kísérője számára meg kell adni az irányt, a kutyaának az aprómunka marad. Ketten alkotnak igazi csoportot. Hogy milyen jól, vagy rosszul érik el a céljukat, a vak tájékozódóképességétől és megérzéseitől függ és attól, hogy hogyan tudja következetesen megtartani és kihasználni kutya já begyakorolt

reflexeit. Ha a vak engedi érvényesülni a kutya hibáit és hanyagságát, akkor nemsokára mindkettőjük biztonsága lesz kérdéses az utcai közlekedésben.

Eddig mindig csak német juhászkutyám volt, mert az a véleményem, hogy ők a legkevésbé bonyolult jelleműek és a legkönnyebben ápolhatók. Míg a két első kutyámat a lakásban tartottam, a többiek kint voltak. Az utóbbiak az az előnye, hogy a kutyát egy napra egyedül is lehet hagyni. A kutyának a családtagokkal is jó kapcsolata van.

Amikor megszületett a fiúnk, aggodalmasan kérdeztük egymást: hogyan fog viselkedni az állat, vajon nem lesz féltékeny? Minden jól ment. Klaus-Petert az első naptól fogva felvette a „falkájába”. Őrizte és védte a gyerekkocsit, akár a kertben, akár az üzletben volt is; később a legjobb játszópajtások lettek.

A vezetőkutyáim nemcsak a célhoz vezető eszközök voltak a számomra, hanem igazi barátok és társak, akik tűzön-vízen át mentek velem. Szabad időmben a velük való foglalkozás a hobbim lett.

Az első években gyakran résztvettünk a kutyák gyakorló óráin; hiszen a kutya engedelmessége minden kutyatulajdonosnak a jó híre. A vezetőkutyák képzésénél hiba, hogy nem tanítják meg őket az apportírozásra, hiszen ez számunkra, vakok számára olyan fontos lenne! Megpróbáltam utólag megtanítani őket erre, négy kutyánál sikerült, a mostanival hiába kísérleteztem.

Közben 60 éves lettem, és még mindig járunk együtt a betegekhez. A vezetőkutyám naponta figyelmeztet, hogy sétáljunk egyet, ami mindkettőnk egészségének jót tesz. Hű-

séges barátom és segítőtársam, aki fenntartja mozgékonyágomat és öntudatomat. — Ezért nem tudom nélkülözni.

(Fordította: Pálfi Ferenc)

NŐK RÉSZÉRE

KEREKES MÁRIA

Bemutatkozik a rovatvezető

Mindössze néhány hete, hogy egyik ismerősömtől hallottam, a Nők részére rovatnak nincs rovatgondozója. Kérdéseimre választ kapva úgy gondoltam, megpróbálkozom ezzel a munkával. Most tehát bemutatkozásként szeretném röviden elmondani, hogy kerültem én a Vakok Szövetsége tagjainak sorába.

1979-ben szereztem népművelő-könyvtár szakos főiskolai diplomát. Először népművelőként dolgoztam szülőfalumban, egy Szabolcs-Szatmár megyei kis községben, Csalolcon, és a hozzácsatolt két társközségben, Vámosorosziiban és Turricsén. A népművelői munka útvesztőiben sikerek és kudarcok egyaránt értek, de én középiskolás korom óta tudatosan könyvtárosi pályára készültem és 1981 októberében kerültem a Debreceni Református Kollégium Könyvtárába, ahol feldolgozó könyvtárosként alkalmaztak, s úgy éreztem, ez az a munka-

hely, ahol nyugdíjas koromig fogok dolgozni. Akkor sajnos még nem tudtam, hogy számomra ez a nyugdíjas időszak hamarosan elkezdődik. Nekem a könyvek mindig igazi barátok voltak, így a munkámat és a magánéletemet nem tudtam és nem is akartam szétválasztani, gyakran és szívesen vállaltam olvasótermi ügyeletet, amely természetesen mindig több volt, mint napi nyolc óra. Itt ismertem meg igazán a jól végzett munka örömét és azt, hogy ha az én munkám csak egy pici-pici része az egésznek, már nem dolgoztam hiába. Igazi sikerélményt számomra mindig az jelentett, ha az olvasó megkapta az általa kért anyagot, s munkája végeztével csak annyit mondott: köszönöm.

1984. decemberében gyermekkori cukorbetegség szövődményeként vesztettem el a látásomat, s a gyors ügyintézés következtében egy hónapon

belül már a szövetség tagja lettem. Még ebben az évben részt vettem egy rehabilitációs tanfolyamon, majd 1986-ban megtanultam a magyar braille írást, mely később segítségemre volt a német pontírás elsajátításában is.

A Hajdú-Bihar megyei szervezetben olyan társakra találtam, akik maximális segítséget nyújtanak, hogy megtaláljam az élet értelmét és dolgozhaszak is. Mivel a könyvtárosi pályát vakon nem folytathatom, a könyvtár és a könyvek elvesztett illúzióként távolodnak el, felmerül a kérdés, vajon milyen pályamódosítással találhatom meg a számomra legmegfelelőbb munkát jelenlegi körülményeim között is. Az elvállalt feladat minőségi teljesítéséről egy idő elteltével az olvasók maguk is kialakítják véleményüket, és köszönetet kell mondanom a lap szerkesztőjének azért, hogy megelőlegezve számomra a bizalmat lehetővé tette, hogy ebben a nehéz helyzetben megtegyem az első lépést, amely mindig a legnehezebb.

Befejezőként szeretném ajánlani Chassignet, francia szerző néhány sorát, mely tömören fejezi ki azt a szándékot ahogyan megpróbálom a rábízott feladatot teljesíteni:

**„Dolgozz, amíg csak élsz,
s tégy jót szorgalmasan,
fájdalmas, bús dolog
gyötrődni hasztalan,
s késő bánkódni már,
ha végleg elpihentél.”**

KISS JÁNOS

Sérv a csigolyák között

Az orvostudomány általában sérvnek nevez minden rendellenes kiboltosulást.

A legismertebb a lágyék-, a köldök- és a hasfali sérv. Kevésbé ismert a comb-, a rekesz, az izomsérv, a gerinc- és a porckorong-sérv...

Tulajdonképpen a porckorong-sérv is gerinc-sérv, hiszen a gerincoszlopon fordul elő. A kettő között mégis lényeges különbség van. Gerinc-sérv esetén valamely gelincvelőrszlet bújik elő a rendellenesen fejlődött, vagy a sérült gerinc-sa-torna kórosan kialakult hiányosságán, porckorong-sérvnél pedig a csigolyák közötti korongok valamelyike mozdul ki a helyéről. Ennek lényegét és jelentőségét akkor érthetjük meg jól, ha tudunk valamit a korongokról. Ehhez viszont tudni kell a csigolyákról, a gerincoszlopról is.

Az ember gerince — hasonlóan élve — pecsétgyűrű alakú csontos csigolyákból van felépítve. A gyűrű vastag pecsét része felel meg a csigolya tömör testének, a karikája pedig egymásba kanyarodó íveinek. A csigolya testének feladata az emberi test tartása és nyaki, háti mozgásainak biztosítása. A csigolyák ívei egymásra épülve hosszú csontos csövet alkotnak, amely védelmet nyújt a benne húzódó puha gerincvelőnek.

Lumbágó és társai

A gerincoszlop nagy mozgásai az egyes csigolyák kis el-

mozdulásaiból tevődnek össze. A merev csontok mozgásképeségét a csigolyákat összekapcsoló kis ízületek és a csigolyatestek között levő, alátétszerű rugalmas porckorongok biztosítják. (A csigolyáknak tövis-szerű nyúlványai is vannak, ezek az összetartó szalagok és a mozgató izmok tapadására szolgálnak.)

Bizonyos mozgások, foglalkozások, egyes sportok a porckorongokat erősen igénybeveszik, és a fokozott használatnak előbb-utóbb kóros következményei lehetnek: a korong el-fajul, sorvad, meszesedik elveszti rugalmasságát; alakja, felszíne egyenetlenné válik, el-laposodik, kiboltosodik, helyéről elcsúszik. Ezek az elváltozások különböző panaszokat — derékfájást, zsibbadást, mozgáskorlátozottságot, izomsorvadás-t, végtagbénulást stb. — okozhatnak. Az orvosok diagnózisa ilyenkor: lumbágó, spondilózis, isiász, radikulitisz, diszkopátia, diszkuszhernia szokott lenni. Hogy ezek közül a betegségek közül éppen melyik áll fenn, azt csak különböző vizsgálatokkal lehet megállapítani. Az elkülönítés a kezelés módjának megválasztása szem-

pontjából szükséges. Különösen a diszkuszernia, vagyis a porckorongsérv megállapítása fontos, mert a többiek konzervatív kezelési lehetőségeivel szemben, ennél műtéti megoldás is lehetséges.

Porckorongsérv

A porckorongsérv megállapítása több irányból történhet. Nagyon fontos a kórelőzmény felderítése: a beteg tevékenységének, panaszai kialakulásának, jellegének, fellépési módjának is jelentősége van a „nyomozásban”. Nem kevésbé lényeges a fizikális vizsgálat. Ez a beteg gerincoszlopának megtekintéséből, megtapintásából áll. Ezt kiegészíti a végtagok mozgásának, izomtónusának, vérellátásának, idegreflexeinek vizsgálata. Ezek után a röntgen vizsgálat is nélkülözhetetlen, annak ellenére, hogy a puha porcok a felvételeken nem láthatók élesen, közvetett jelekből azonban következtetni lehet állapotukra, helyzetükre.

Ha a csigolyák közti rések beszűkültek, egyenetlenek, elferdültek: porckorongsérv fennállása a valószínű. A valószínűséget fokozhatja a gerincfolyadék laboratóriumi vizsgálata. Teljes bizonyosságot mielográfiával lehet szerezni. Ennél a vizsgálatnál beszúrással (lumbálpunkció) sugárfogó kontrasztanyaggal feltöltik a gerincoszlop üregét és röntgenen vizsgálják belvilágának tágasságát, esetleges egyenetlenségét. Helyi beszűkülés, bedomborodás a korong elcsúszására, porckorongsérvre utal (lehet valamilyen daganat is).

A vizsgálatok e vázlatos ismertetéséből a porckorongsérv jelentősége is sejthető. Ha ugyanis a csigolyák közti rések keskenyebbek, akkor a gerincüreg azon nyílásai is szűkebbek, amelyeken keresztül a gerincvelő törzséből kiágazó idegfonatok kilépnek. Ha a korong bedomborodik a gerincüregbe, nyomhatja az ott levő gerincvelőt. Sem a velő, sem az ideg nem szívleli a szűkösseget, a nyomást: mindkettő működésében zavar támad ezektől. Az ingervezetési zavar következménye fájdalom, zsibbadás, érzés- és mozgászavar lesz az idegellátásnak megfelelő testterületen.

A nyomási tünetek és panaszok megszüntetését egy ideig konzervatív módszerekkel is meg lehet kísérelni: a csigolyákat egymástól távolító gyógytorna gyakorlatok, súlyfürdő, megfelelő fektetés stb. jöhetnek számításba. Ezek elsősorban az olyan sérveknél vezetnek eredményre, amikor a porc elmozdulása még nem végleges, megfelelő behatásokra ideiglenesen visszatérhet a helyére. A kizáródás, elszakadás maradandó eseteiben azonban már csak a műtéttől várható gyógyulás, javulás. (A lágycsigolyák sérveknél is van könnyebb, visszahelyezhető és veszélyesebb, kizáródott formája.)

A porcsérv műtétének ismertetése előtt még szólni kell arról, hogy a porckorong elméletileg nemcsak hátrafelé, hanem előre felé is elcsúszhat. Ilyenkor előlő sérv jön létre. Ennek gyakorisága azonban még sem közelíti a hátsó sérvekéét, mert a csigolyákat összetartó és

rögzítő gerincoszlopi szalagok elől sokkal erősebbek, mint hátul, tehát csúszást alig engednek meg. Ha ez mégis előfordul, a jelentősége is kisebb, mert az előre felé csúszó korong nem nyomhatja a gerincvelőt.

A porckorongsérv műtétje — hasonlóan a jobban ismert térdízületi porcleváláshoz — az ízületi üreg, ez esetben a csigolyák közti kisízület üregeinek feltárásából, legtöbbször sérült, elszakadt, vagy degenerált porckorong eltávolításából áll. Mindez nem könnyű és nem egészen veszélytelen művelet, a legjobban sikerült műtét esetén is az eltávolított „alátét” hiányát megérzi a finom szerkezetű gerincoszlop és esetleg a benne levő gerincvelő is. Ezért a műtét elvégzése minden körülményre kiterjedően gondosan mérlegelendő.

A chiropraktikusok

Ma már nagy távlatokban azt a körülményt is számításba kell venni, hogy a csontrakás tudományos kifejtésével egyes nyugati országokban az orvostudománynak új területe, a chiropraktika (magyarul gerinchelyretevésnek mondható) bontogatja szárnyait. A chiropraktikusok hosszú elméleti és gyakorlati tanulással, nagy érzékeléssel és kezűgyességgel képesek a gerincoszlop egyenetlenségeit, korongjainak elmozdulását, nagyon sokféle betegséget felelős nem teljes ficamait megszüntetni.

Erre a holnapi csodára azért ne várjanak a mai betegek!

CHANDRA
WICKRAMASINGHE

Élet a világűrben

Az üstökösök hordozzák a földi élet eredetét?

(A szerző az alkalmazott matematika és csillagászat professzora, University College, Cardiff, Wales, valamint az Alap kutatások Intézetének igazgatója, Sri Lanka.)

(Chandra Wickramasinghe professzor és Sir Fred Hoyle, a Brit Királyi Csillagász 1962 óta tanulmányozzák a csillagközi por természetét és arra a következtetésre jutottak, hogy a földi élet eredete a világűr gáz- és porfelhőkben keresendő. A darwini elmélettel szöges ellentétben úgy hiszik, hogy maga az élet és meg nem szűnő hajtóereje a Földön kívüli forrásból származik. Bár következtetéseiket más tudósok erősen vitatják, a Halley-üstökös tanulmányozásából származó első adatok, úgy tűnik, legalább is bizonyos vonatkozásban alátámasztják nézetüket.)

Az üstökösök kibogozhatatlanul átszövik a Föld történetét. Üstökös jellegű testek és ezek finom por alakú törmeléke az első időktől kezdve ütköznek a Földbe, mióta csak bolygóként létezik, kb. 4600 millió éve. Ma már világos, hogy az üstökösök illékony anyagai, beleértve a vizet is, lényegesen hozzájárultak az ósocéán és óslégkör kialakulásához.

Az üstökösök becsapódása és az üstökösanyag hozzánk jutása nem szűnt meg a távoli

földtani korokban. Egy üstökös, vagy annak egy része nem régebben, mint 1908-ban ütközött össze a Földdel a szibériai Tunguzka völgyénél, 8,5 km magasságban a légkörben felrobbant és többszáz négyzetkilométernyi tajgaerdőt letarolt.

Az egész mai naprendszer néhány ezer milliónyi üstökös glóriatömbje veszi körül 0,1 fényév távolságban (egy fényév az a távolság, melyet a fény egy év alatt megtesz — kb. 10 milliószer millió kilométer). Elhaladó csillagok hatására e felhő egyes üstököseinek mozgása úgy módosul, hogy új pályájuk a naprendszer belsejébe juttatja őket, éves átlagban egyet-kettőt. Földünk valóságban a pályák szövevényében halad és így minden bizonnyal bőven érkezik hozzánk az üstökösök széthullatott anyagából. Ezek az anyagok a Föld felső légkörében fogságba esnek, állandóan növelik a Föld illékonyanyag-készletét. A földtani korok hosszú periódusai alatt bizonyára váltakozik a behulló törmelék mennyisége. Széles

körben úgy tartják, hogy a törmelék mennyiségének jelentékeny megnövekedése kiváltó oka lehet egy globális eljegesedésnek (jégkorszak), amilyenekről tudjuk, hogy voltak.

Egy tipikus üstökös — mint a Halley-üstökös — tömege úgy 100 000 millió tonna, és drámai következményei lennének, ha egy ilyen égitest telibe találná bolygónkat. Szerencsére az ilyen ütközés igen-igen ritka, átlagban 300 millió évenként fordul elő, ami megközelítőleg egybeesik azokkal az időközökkel, melyek a földi élet fejlődésében látható egymás utáni felpezsdülések között vannak. Kisebb üstökös több van, ezek gyakrabban ütközhetnek a Földbe.

Ennyiben többé-kevésbé a legtöbb tudós megegyezik. Kevésbé népszerű az a nézet, — melyet Sir Fred Hoyle brit csillagász és jómagam hirdünk, — mely szerint az üstökösök tehetők felelőssé olyan szerves molekulák behozataláért, melyek hozzájárultak az élet kialakulásához bolygónkon. [A „szerves” (organikus) melléknevet gyakran használják nagy általánosságban „élő” jelentésben, ahogy egy növény, egy fa vagy egy ember „élő”; a vegyészek szűkebb értelemben alkalmazzák olyan vegyületekre, melyek szénhez kötődő hidrogént tartalmaznak. Minden élő anyagban van szén és hidrogén, ezért ezek mind szerves anyagok, de nem minden, ami szenet és hidrogént tartalmaz, élő. „Biológiai” viszont azt jelenti „élettel kapcsolatos, élőkre vonatkozó”.] Továbbá azt is felvetettük, hogy

még jelenleg is folytatódik a teljesen kész élő alakzatok — mint baktériumok és vírusok — Földünkre érkezése.

1975-től kezdve gyűjtjük a bizonyítékot annak a nézetünknek a támogatására, hogy szerves porszemcsék, beleértve szerves polimereket (szén-alapú molekulák hosszú láncait) is, hatalmas kozmikus mennyiségben léteznek. Ezek a porszemcsék népesítik be a csillagok közötti gázfelhőket és okozzák a Tejút diffúz fényhárterében látható sötét foltokat és sugaras bordákat. 1981-ben laboratóriumi tanulmányok, matematikai számítások és csillagászati megfigyelések összefonódó eredményeként arra a következtetésre jutottunk, hogy a kozmikus por tömege nem pusztán szerves, hanem kimondottan biológiai jellegű. Publikációk sorában tártuk elő érveinket annak az elméletnek a támogatására, hogy a földi élet eredetét az üstökösök hordozzák, és hogy a törzsfejlődést az üstökösanyag folytatódó beérkezése szabályozza. Mivel a naprendszer peremvidékéről az üstökösök berepülése szórványos, az említett üstökösanyag sem időben egyenletes és szabályos mennyiségben hull Földünkre, így a törzsfejlődésre gyakorolt hatása is szórványos. Ez a szórványos jelleg világosan kitűnik a kövületekből, melyekből nyomon követhető a földi élet fejlődése.

Drámai példaként szolgálhat a dinoszauruszok (ösgyíkok) 65 millió évvel ezelőtti kihalása. Mostanában több tudós érvel úgy, hogy ezt egy üstökös okozta, mely a Földet finom porré-

szecskék felhőjével burkolta be. E részecskék úgy hatottak mint a füstköd (smog), mely évtizedekre elsötétítette az eget és a planktonok és a növényi élet hervadását, illetve az ezekkel táplálkozó nagytestű teremtmények kipusztulását okozta.

Sir Fred Hoyle és én úgy hisszük, hogy egy ilyen, pusztán fizikai ok valószínűtlen, ha azt a ténytet tekintjük, hogy a dinoszauruszok kihalása egybeesett az összes növény, állat és mikroorganizmus nagyszámú nemének kipusztulásával és az élő formák számos vadonátúj rendjének megjelenésével. A kihalásnak és új fajok fellépésének ezt a 65 millió évvel ezelőtti eseményét mi egy genetikai viharral azonosítjuk, amit kivételesen nagy számú üstökös fellépése okozott, melyek a naprendszer belső térségeibe vetődtek.

Minden kétséget kizáróan szerves molekulákat — hidrogénianidot (HCN) és metilcianidot (CH₃CN) — először a Kohoutek-üstökös megfigyelésekor észlelték 1973-ban és 1974-ben. Az üstököselméletek azonban sokkal mélyrehatóbb vizsgálódás tárgyává váltak 1985 márciusában, amikor — a nemzetközi Halley-megfigyelés tetőpontjaként — az európai Giotto űrszonda néhány száz kilométernyire megközelítette a Halley-üstökös magját.

A Giotto hasznos terhét változatos tudományos kísérletek tették ki, valamint egy videokamera, melynek az volt a rendeltetése, hogy az üstökös magjáról színes képeket küldjön. Korábban, ugyancsak márciusban a Vega—2 szovjet űrhajó

már sikeresen teljesített egy hasonló küldetést. A Vega—2 által több ezer kilométer távolságból az üstökös magjáról készített képek alapján már gyanítani lehetett, hogy a mag legalább két darabra van hasadva. A Giotto talán eldönthette volna ezt a kérdést, ha a távközlési rendszert nem érte volna egy szerencsétlen kis baleset mindössze másodpercekkel a legközelebbi helyzetet megelőzően. Így azután a rendelkezésünkre álló legjobb képeken a mag földi mogyoró alakú porfelhőtől elhomályosítva látható.

Mit lehet megtudni a Halley-üstököshöz küldött különböző űrszondák által gyűjtött adatok első kiértékeléséből?

A mi szerves anyagú üstököselméletünk előre jelzi, hogy az üstökös magjának felszínén polymerrészecskék igen erősen porózus, szivacszerű rétege alakul ki. Anyag nagy mértékű elpárolgása a felszínről csak azokon a helyeken jöhet létre, ahol a felszíni réteg lepusztult vagy megrepedt. Ennek egyik következménye, hogy az üstökös magok felszíne rendkívül fekete kell hogy legyen, amely nem veri vissza a fényt; ezt a tulajdonságot csak hetekkel a Giotto fényképeit megelőzően jósoltuk meg.

A Giotto képein van néhány hely, ahol a porfelhő „lyukain” át látható a mag és a felszín bámulatosan feketének mutatkozik — a Giotto-kutatók úgy írták le: „feketebb, mint a legfeketebb szén”. Ez valóban a szerves modell diadala volt.

De további diadal is következett. A Giotto részecske-be-

csapódás elemzője elő volt készítve arra, hogy meghatározza az üstököspor részecskéinek vegyi összetételét a bennük levő atomok tömegeloszlásának mérésével. J. Kissel, e téma vizsgálatának vezetője 1986. március 17-én jelentette, hogy az összes adat 10%-ának elemzése azt mutatja, hogy a port a következő elemek alkotják: szén, oxigén, nitrogén és hidrogén, valamint egyéb elemek is, de lényegesen kisebb mennyiségben. Ezekből az adatokból két logikus következtetés lehetséges. Ezek az atomok előfordulhatnak illékony jegekben, mint pl. víz, széndioxid és ammónia, egyszerű szénhidrogének társaságában, mint a metán, de előfordulhat, hogy igen stabil szerves polimerekben vannak jelen. Mivel más kísérletek ezeknek a részecskéknél a hőmérsékletét 125 C°-ra adták meg, jóval a jegek és egyszerű szénhidrogének forráspontja felett, abból az következik, hogy az üstököspor részecskéi csak szerves polimerekből állhatnak.

Mind a Vega—2, mind a Giotto kísérletei arra mutattak, hogy az üstökös bőségesen bocsátott ki hidrogénatomokat, hidroxilgyököket és vízmolekulákat. Ezeknek az anyagoknak a mennyisége azonban nem volt összegegyeztetetlen az élő sejtekben előforduló vízmennyiséggel (az élő sejtek 60 térfogatszázaléka víz). Fontos az is, hogy semmi bizonyítékot nem találtak arra, hogy a magot jégzemcsék felhője venné körül, ami a széles körben elfogadott „piszkos hólabda” üstököselmélet alapján lenne várható; ezt az elméletet először

Fred Whipple USA-beli csillagász állította fel.

Alig két héttel a Giotto randevúja után, fontos megfigyelést végeztek az üstökösön a színeképvörös tartományában Dayal Wickramasighe és David Allen a 154 hüvelykes (391 cm) angol—ausztrál távcsővel (Sinding Springs, Új Dél-Wales, Ausztrália). Felhevített szerves por kisugárzásának tulajdonítható, figyelemre méltóan erős jeleket fedeztek fel a 2—4 mikrométeres hullámhossztartományban. Alapvető szerkezetek a szerves molekulákban, ahol szén- és hidrogénatomok kötődnek (CH-kötések), 3,4 mikrométer hullámhosszhoz közeli sugárzást nyelnek el, illetve bocsátanak ki; bármilyen komplex szerves molekulaegyüttes esetében, mint például egy baktérium, ez az elnyelési sáv általában igen széles és nagyon határozottan megkülönböztető jellegű profilt ölt. A legfigyelemreméltóbb tény, mely felmerült, az volt, hogy a Halley-üstökös által kibocsátott sugárzás profilja pontosan megegyezett a kiszáradt baktériumokéval, ahogy azt a laboratóriumban mértük.

A Halley-üstökösön nemrég végzett megfigyelések teljes kiértékelését még nem tudjuk nyújtani, de annyi már most is világos, hogy az üstökös nem szerveslen piszkos hógolyó, ahogy a legtöbb csillagász korábban hitte. Anyaga szerves (organikus). Az ormóttan nagy szervesanyag tömbből, vagy 8 km hosszú és 4 km széles, nagy hányadban vízmolekulák találhatók együtt más anyagok nyo-

maival. Akár tetszik, akár nem, az üstökös szerves anyaga túlnyomóan olyan részecskében van jelen, melyeknek fényelnyelő tulajdonsága, mérete és sűrűsége azonos azzal, amit a bakteriális modell előre megjósol.

A lehető legkonzervatívabb módon értékelve, a legutóbbi felfedezések minimálisan arra mutatnak, hogy az üstökösök szállíthatják a nyersanyagokat, a szerves építőelemeket, melyekből a földi élet kialakult. Realisztikusabban, véleményem szerint, az adatok döntő módon arra mutatnak, hogy az élet baktériumok és vírusok formájában jelen van az üstökösökben és Földünkre ez utóbbiak útján került.

Fordította: Görgényi Miklós

DR. FALVAI FERENC

Hány országa van a földnek?

(I. rész)

A nemzetközi kapcsolatok intenzívebbé válása és az idegenforgalom élénkülésének időszakában aktuális kérdés, hogy hány országa van földünknek. Ez annál is inkább időszerű, mert az elmúlt ötven év változásai szinte követhetetlen gyorsasággal hoztak új és új államokat létre. A létrejött államok korábbi, rendszerint gyarmati státusban viselt nevüket igen gyakran megváltoztatták. Ha az ENSZ tagállamainak számát

nézzük, a jelenlegi helyzet szerint az ENSZ-nek 159 tagállama van. Ténylegesen ez 157 államot jelent, minthogy a Szovjetunió mint az egyik alapító nagyhatalom mellett két legjelentősebb tag köztársasága Ukrajna és Bjeloruszija is ENSZ-tagsággal rendelkezik. Ténylegesen tehát a jelenlegi helyzetben az ENSZ csaknem egyetemes jelleggel tömöríti a világ államait. A világ független államai közül csupán Svájc nem csatlakozott az ENSZ-hez. Nem tagja továbbá a Szervezetnek a két Koreai állam, vagyis a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság (Észak-Korea), valamint a Koreai Köztársaság (Dél-Korea). Ezen túlmenően négy újonnan alakult Óceániai törpeállam kérte a Szervezethez való felvételét, ezek az alábbiak: Nauru (kis korall sziget Ausztráliától északra), Tonga, Kiribati (volt Gilbert-szigetek), Tuvalu (volt Ellice-szigetek).

Mindezek alapján 164 szuverén állama van jelenleg Földünknek. Ezen túlmenően még hat állami szuverenitással rendelkező ország van Földünkön, de ezek szuverenitása különböző történelmi, földrajzi és egyéb okokból korlátozott. Európában van ezek közül öt törpeország, amelyek éppen kicsinségüknél és a kialakult történelmi viszonyaiknál fogva általában nem rendelkeznek más országokban diplomáciai képvisellel, nincsen hadseregük, sőt rendőrségük is csak formális. Nem rendelkeznek külön pénznemmel és nem képeznek külön gazdasági egységet vagy csak bizonyos vonatkozásban számítanak gazdaságilag különállónak.

Speciális vám- és adóügyi szabályok érvényesülnek némelyik törpeállamban. Ezen államok az alábbiak:

Andorra
Monaco
Lichtenstein
San Marino
Vatikán.

Ez utóbbi kivétel annyiban, hogy számos országban tart fenn diplomáciai képviseletet, de egyéb vonatkozásban éppen elenyészően kicsi területe és lakossága folytán szóba sem kerülhet bármiféle tényleges állami főhatalom kérdése. A Vatikán egyébként, 4 km²-nyi területével a világ legkisebb országa.

E törpeállamok természetesen korlátozott szuverenitásukra figyelemmel nem vesznek részt a nemzetközi diplomáciai életben, vagy amennyiben abban bizonyos szerepet játszanak, az inkább eszmei jellegű és nem az állam tényleges erejére támaszkodik.

Más okból, de ténylegesen ugyanilyen korlátozott szuverenitású ország Tajvan. Miután a Kínai Népköztársaság ténylegesen elfoglalta az ENSZ-ben a Kínát megillető helyet, Tajvan gyakorlatilag csak néhány országgal tart fenn diplomáciai kapcsolatot (Vatikán, Dél-Afrika és néhány Latin-Amerikai ország.) Fennállása tehát nem állami szuverenitásán alapul, hanem egy bizonyos hallgatóságos megegyezés eredménye, mely szerint egyetlen ország, vagyis Kína önálló részéről van szó, amely azonban végeredményben a nemzetközi diplomácia szempontjából átmeneti jellegűnek minősül.

Jelenleg tehát a fent említettek szerint a 164 diplomáciailag elismert állam mellett 6 további állam gyakorol a nemzetközi életben bizonyos korlátozott körben szuverén államra jellemző funkciókat. A további ismertetés szempontjából azonban ez utóbbi 6 államot figyelmen kívül hagyjuk.

Az utóbbi 50 év forradalmi átalakulást hozott a Föld országai számának tekintetében. 1938. január 1-jét figyelembe véve csupán 67 önálló ország volt. Ebből 30 az európai, 22 az amerikai, 3 az afrikai, 10 az ázsiai és 2 az ausztráliai kontinensre esett. Ezek közül azonban számos ország csak formailag volt nevezhető független országnak, ténylegesen nem vett részt semmiféle vonatkozásban a nemzetközi kapcsolatokban (pl.: Mongólia, Jemen stb.). Nagy-Britannia dominiumi státussal rendelkező volt gyarmatai (Kanada, Ausztrália, Új-Zéland és Dél-Afrika) még alig jelentkeztek önálló szerepben.

A nagy változást a II. Világháború vége hozta. Ekkor egymás után kiáltották ki önállóságukat a Közel-Keleti államok (Szíria, Libanon, Jordánia, Izrael stb.), majd ezt követően óriási jelentőségű volt India függetlenné válása. Ezt követte a többi gyarmati státusú ázsiai területek független államokká válásának időszaka. Ez a folyamat az ötvenes évek közepére befejeződött. Az ötvenes évek végétől megindult az afrikai országok függetlenné válásának folyamata. Az első függetlenné váló Fekete-Afrikai ország Ghana volt 1957-ben (a volt Aranypart angol gyarmatból)

ez a függetlenné válási irányzat különösen meggyorsult 1960-ban, amikor egyetlen év során 18 állam függetlenségét kiáltották ki. Az afrikai államok függetlenné válása a hetvenes évek végén vált befejezetté. A hetvenes években megindult a Karib-tengeri, és óceániai szigetvilág területeinek is független államokká való alakulása.

Jelenleg a kontinensek szerinti megoszlás az alábbiak szerint alakul:

Független államok száma Európában: 30, Ázsiában: 37, Afrikában: 51, Amerikában: 35, Ausztráliában és Óceániában: 11.

Ezen államok jelentős része addig ismeretlen új nevet vett fel. A már érintett névváltozásokon túlmenően e változásokat az alábbiakban soroljuk fel: Izrael (volt Palesztina), Jordánia (volt Transzjordánia), Pakisztán (India muzulmán részének új neve), Banglades (a volt Kelet-Pakisztán), Sri-Lanka (a volt Ceylon), Vietnam, Kambodzsa és Laosz (volt Indokína), Malajzia (volt Malájföld), Indonézia (volt Holland-India).

Afrikában is több mint egy tucat függetlenné váló állam nem a gyarmati státus idején viselt nevet használja független államként. Ezek az alábbiak: Mali (volt Francia-Szudán), Benin (volt Dahomey), Zaire (volt Belga-Kongó), Burkina-Faso (volt Felső-Volta), Közép-Afrikai Köztársaság (volt Ubangi-Sari), Burundi (volt Urundi), Tanzania (volt Tanganyika és Zanzibár), Malawi (volt Nyaszszaföld), Zambia (volt Észak-Rhodesia), Zimbabwe (volt Dél-

Rhodesia), Lesotó (volt Basutó-föld), Botzvana (volt Becsuana-föld), Dzsibuti (volt Francia-Szomália).

Az amerikai kontinensen alakult új államok névváltozásai az alábbiak: Suriname (volt Holland Guyana), Belize (volt Brit Honduras).

Az óceániai szigetvilágban az Új-Hebridák, amely korábban angol-francia közös gyarmat volt, napjainkban Vanuatu Köztársaság néven vált függetlenné.

Számos összetévesztésig hasonló elnevezéssel is találkozunk az újonnan alakult (volt gyarmati területek) államok vonatkozásában. Így pl. négy állam viseli a Guinea nevet, ezek közül a legismertebb a Guineai Népi Köztársaság, amely 1958-ban a volt francia gyarmatból vált függetlenné. Közélemben található a volt portugál gyarmat Bissau-Guinea, amely Szenegál szomszédságában az Atlanti-óceán partján helyezkedik el. A volt spanyol gyarmatból alakult meg Egyenlítői-Guinea, amely Kamerun szomszédságában az Egyenlítő mentén található. Végül a volt Új-Guinea szigetének keleti felén alakult meg 1975-ben Pápua Új-Guinea. Az Új-Guineai sziget nyugati fele Indonézia részét képezi.

Az amerikai földrészen két Dominika nevű állam található. Minedkettő köztársaság. Az első a Dominikai Köztársaság a közép-amerikai Nagy-Antillák szigetcsoportjához tartozó Hispaniola szigetének keleti részén fekszik. A másik mint volt angol gyarmat néhány éve vált függetlenné és ugyanezen tér-

ségben helyezkedik el a Kis-Antillák részeként. Hivatalos neve Dominikai Közösség és a Brit Nemzetközösség tagja.

Ázsiában egymás szomszédságában található két Jemen nevű állam. Észak-Jemen mai neve Jemeni Arab Köztársaság, amely régebben a Jemeni Királyság néven szerepelt. Ettől délre helyezkedik el a korábbi Brit védnökség és gyarmat Áden, amely mint független állam Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság nevet viseli.

Vannak összetévesztésre alkalmas hasonlóságok is a nemrég önállóvá vált országok neveiben. Ilyen például: Mauritánia és Mauritius esete. Az előbbi a Szaharai sivatag nyugati peremén helyezkedik el és mint egykori francia gyarmat jelenleg független államként köztársaság.

Mauritius az Indiai-óceán déli részén levő szigetország, amely a Brit Nemzetközösség tagja és formailag az államfői jogokat jelenleg is az angol királynő gyakorolja a főkormányzó útján.

Ugyancsak összetévesztésre alkalmas az egymással szomszédos Nigéria és Niger. Mindkettő köztársaság. Nigéria korábban angol gyarmat volt és 70 millió lakosával a legnagyobb fekete-afrikai állam. Nigériától északra félsivatagos területen helyezkedik el a volt francia gyarmatból alakult Niger Köztársaság.

(Folytatjuk)

CURT LEISER

„Újdonság” híres emberekről

Tulajdonképpen nem „újdonság”, amit most elmondok; hiszen mindkét férfiú, akikről szó lesz, már régen meghalt. Az életrajzíróik is alaposan és részletesen feljegyezték róluk mindent, ami fontosnak tűnhet. Életük egykor látványos volt és még mindig foglalkoztat minket. Ami azonban nem illik bele a róluk elterjedt elképzelésekbe, feledésbe merül és így „újra” fel kell fedezni. Ki tudja ma már, hogy a mondákkal övezett orvvadászt, Karl Stülpnert, valamint Winnetou szellemi atyját, Karl Mayt is tartós vakság fenyegette?

A Zschopau melletti Scharfensteinban született Karl Stülpner körül számtalan történet és színes legenda kering. Szenvedélyes vadász és vadtolvaj volt, segített a szegényeken, félelemben tartotta az urakat és megtréfálta poroszlóikat. Életéről, a neki tulajdonított és költött kalandokról könyveket írtak, bábszínarabokat adtak elő, darabokat rendeztek, történeteket vetettek papírra olvasókönyvekben, sőt filmeket is forgattak. Az Érchegeység egyszerű lakói szerették és tisztelték. Még ma is vitathatatlan népi hős. A valóság azonban nagyon kizsákmányolta Karl Stülpnert, ez a szegény fickó sohasem örült igazán az életének. Csak igen rövid ideig élhette meg a vadászélet szabadságát és a sikeres lázadás boldogságát. De nemsokára

megint a nyomor és az üldözöttség áldozata lett.

66 éves korában, ez 1828-ban volt, hozzá még meg is vaskult szürkehályog miatt. Életrajzírója, Johannes Puzonko ezt írja: „...három évig tapogatózott a sötétben.”

A közeli Mittweidában élt egy városbíró, Seyfahrt nevezetű, aki értette a „hályogszűrés” művészetét. Ő volt az, aki visszaadta Stülpnernek a bal szeme világát. A marienbergi Christian Friedrich Preissler kerttulajdonos viselte a felmerült 25 talléros költséget az érchegeységi népi hős iránti tiszteletből.

Ezekben és a rákövetkező években az Érchegeység és a környező városok lakói fáradt vándorként látták Karl Stülpnert, aki kalandjait mesélte figyelmes és kíváncsi hallgatóinak és történeteivel teleírt keskeny füzeteket árult.

Akkoriban védőellenzős sapkát és vastag szemüveget hordott, amely egykor oly éles szemét szokatlanul felnagyította. Egy görcsös bot, vadászfegyvereivel és vadásztáskájával együtt még ma is megvan, szolgált neki támasztékul és tapogatósnak. Szegényen, falusi kosztóként halt meg 79 éves korában Grossolbersdorfbán. Sírja még áll, és ma is sok tisztelője gondolja.

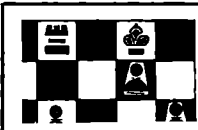
A vadorzó halála után egy évvel született Karl May Zschopautól mintegy öt akkori

mérföldre, Hohenstein—Ernstthalban. Ez kis városka, és azokban az években csaknem minden házból kora reggeltől késő éjszakáig kihallatszott a kézi szövőszékek kattogása. A takácsok családjai a legborzasztóbb és legnagyobb szükségben szenvedtek. A Hohenstein—Ernstthal mostani Karl May utcájában álló keskeny kis házikóban nemcsak hogy az ínség volt a szakács, hanem gyakran éheztek is. Karl May ezt egyik életrajzi művében jegyezte fel az utókor számára. Ezzel megrázó hatású kordokumentumot alkotott. Karl May ötödik volt a tizennégy gyerek közül, akikből kilencen igen korán elhaltak.

Ő maga születése után nem sokára megvakult rossz táplálkozás miatt. Egy jelentésben az áll, hogy javasemberek ostoba szereket adtak be neki, amelyek nem segítettek rajta, inkább szenvedéseit fokozták. Ő maga ezt írta: „...gyerekkoromban órákig ültem csendesén és mozdulatlanul és beteg szemem sötétjébe meredtem.”

Ötéves korában, 1847-ben, így szól a krónika, a szembetegségét egy drezdai szemorvos gyógyította meg. Karl May ismét látott.

Vajon ez az orvos nem dr. Friedrich August Ammon (1799—1861) volt? Dr. Ammon az 1818-ban Drezdában alapított „Egyesült Társaság Segítségére Szoruló Vak és Megvakult Személyek Támogatására” legtekintélyesebb támogatója volt, amelynek nevét az 1809-ben Flemming által alapított vakoskolával szorosan együtt említették, és amely azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy

LAK ISTVÁN

Tiszántúl délkeleti tájain

Irodalmi kirándulások
„Biharországban”

A vakok és gyengénlátók Wesselényi Sportkörének Turista Szakosztálya 1987. május 1—3. között háromnapos kirándulást szervezett Békés megyébe. Erre az alkalomra a Csatornázási Művek díjmentesen bocsátotta rendelkezésünkre autóbuzsát, amelyet Farkas Ferenc a Vállalat dolgozója vezetett. Ő már jó néhányunk ismerőse, hiszen többször is utaztunk vele; kiváló vezetése, udvarias, segítőkész munkája most is nagyban hozzájárult utazá-

sunk sikeréhez. A siker másik fő részese Péczkáné Kovács Mária idegenvezető volt, aki ezúttal is megelégedésünkre végezte mindenre odafigyelő, számkra oly fontos munkáját.

A hónaphoz méltó szép, napos időben indultunk el a hosszú útra. Ott, ahol településeken haladtunk keresztül, utunk mentén szinte mindenütt találkoztunk a május 1-i ünnepi felvonulásra gyülekezők virágoktól, zászlóktól tarkálló színes csoportjaival. A helységeken több helyütt is látható volt a szép májusfa.

Nagy távolságot megtéve először a Hajdú-Bihar megyei Püspökladányban tartottunk rövid pihenőt. Ez a 16 000 lakosú, forgalmas település 1984-ben kapott városi rangot. Itt született Karacs Ferenc (1770—1838) térkép- és rézmetsző. Számos térképet és rézmetszetű illusztrációt készített szépirodalmi művekhez. Az ő nevét viseli a város gimnáziuma. Leánya Karacs Teréz (1808-ban született) pedagógus, író, a magyar nőnevelés egyik úttörője volt. A demokratikus nézeteket valló kiváló nevelő 1892-ben halt meg Békés községben (ez a helység is 1973 óta város).

Püspökladányból kirándulásunk első tervezett állomás helyére, a Berettyó menti Bakonszeg községbe utaztunk. Itt éri

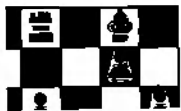
el a Berettyót az 1954-ben elkészült, 108 km hosszú Keleti-főcsatorna, amely Tiszalóktól kiindulva hozza el a folyó vizét a távoli tájakra. Bakonszeg régi neve Pusztakovácsi volt. Ebben a faluban töltötte életének utolsó évtizedeit Bessenyei György, irodalmunk egyik jelentős egyénisége. Egykori lakóházában 1965-ben irodalmi emlékmúzeumot rendeztek be. A rendbehozott, három helyiségből álló régi nádtetős házban először egy rövid ismertetést hallgattunk meg a hajlék hajdani lakójának életéről, munkásságáról. Bessenyei György 1747-ben született a Szabolcs-Szatmár megyei Bercelen (ma Tiszabercel). Középbirtokos nemesi családból származott, nyolc testvére volt. Sárospatakon járt iskolába, majd apja mellett gazdálkodott. 1765-től a bécsi magyar testőrség tagja Mária Terézia udvarában. Ott később bejáratos volt az udvari könyvtárba, ahol sokat olvasott és tanult. Néhány év múlva kezdett írással foglalkozni. 1772-ben jelent meg Ágis tragédiája című első jelentős alkotása. E műve megjelenésének évétől számítjuk a felvilágosodás korának kezdetét irodalmunkban. Egy ideig a könyvtár őre volt, de nézetei miatt II. József megvonta járandóságát. Ezután hazatért Bercelre, egy ideig ott gazdálkodott. 1787-ben telepedett le pusztakovácsi birtokán. Itt a gazdálkodás mellett az írást is folytatta. Egy ideig részt vett a Bihar vármegyei közügyi munkákban. Az ekkor írt műveinek kiadását a cenzura megakadályozta. Ezután visszavonult „bihari remete”-

(Folytatás a 19. oldalról)

vagyontalanoknak adja vissza a szeme világát, mivel a Hohenstein—Ernstthalban élő takácsnak valószínűleg nem volt pénze szemkezelésre.

Később, úgy 1861 körül, most már 18 éves korában találkozunk ismét Karl Mayjal. Éppen letette tanítói vizsgáját és tanítói állást kapott egy gyár iskolájában Altchemnitzben, a mai Karl-Marx-Stadt egyik elővárosában. Csak a társadalmi valóságban szerzett keserű élettapasztalatok birtokában kezdi el irodalmi munkásságát, amely egészen napjainkig egyaránt kedvelt és vitatott maradt. Karl May 1912-ben halt meg Radebeulban.

Megjelent a *Gegenwart* c. folyóirat 38. évfolyamának 12. számában. Fordította: Pálfi Ferenc.

Szabó Pál emlékház Biharugrán

ként élt haláláig. 1811. február 24-én halt meg. Pusztakovácsiban temették el, de később az 1940-es években földi maradványait átvitték Nyíregyházára. Síremléke Bakonszegen a Berettyó partján ma is látható.

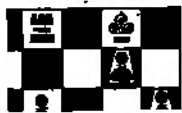
Bessenyei György pályája kezdetén a felvilágosult abszolutizmus ideológiájának hatása alatt állt, de később demokratikus nézeteket vallott. Alkotásai közül kb. 40 mű jelent meg nyomtatásban. Számos munkája ma is kéziratban fekszik. Művei közt találunk tudományos munkákat, lírai alkotásokat, vígjátékokat, drámákat. Írásai közül említsünk meg néhányat: A holmi, Egy magyar társaság iránt való jámbor szándék (a Tudományos Akadémia létrehozását szorgalmazza), Buda tragédiája (Buda és Attila sorsának alakulása), Hunyadi László tragédiája, A phylosofus, Tarimenes utazása, A bihari remete avagy a világ így megyen. Az ismertető után megnéztük a

helyiségekben látható emléktárgyakat. Dokumentumok, tablóok utalnak az író szülőfalujára, diák éveire, a Bécsben töltött időszakra. A képeken tiszai táj, szülőháza, falusi iskola Bessenyei korából látható. Az egyik szobában nagy, régi kemence van, amelynek padkáján ülni is lehetett. Számos műve és a kortársakra vonatkozó emlékek is láthatók itt. A másik szobában fonott fekhely, székek, láda, téka (kis szekrény), használati eszközök közül pipa, nyereg, csizmahúzó, amelyet helyenként fakutyának is neveztek, található. A szobák famennyezetesek mestergerendával.

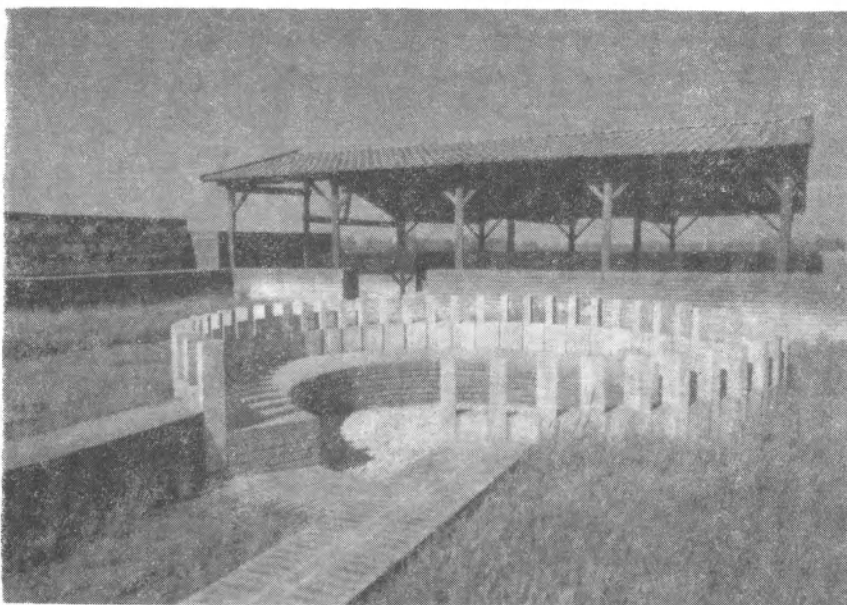
Bakonszegről Biharugra felé vezetett utunk. Már hosszabb ideje a Sárrét sík vidékén járunk, ezen a tájon egykor „vízivilág” volt, közben elértük a közepes nagyságú Békés megyét. Itt van a Körösök völgye, hazánk egyik legmélyebb fekvésű területe, ahol a talaj ten-

gerszint feletti magassága csak 85—90 métert ér el. Keleten és délen a megye Romániával 140 km hosszúságban határos. A Sebes- és Kettős-Körösöknek több holtága, számos kis mellékvize (patak, ér) van. A megye legnagyobb főrendszere a századunk első felében kialakított 1000 ha-os, mesterséges, biharugrai halastavak együttese. A tavak környékén számos ritka vízimadár telepedett meg. Valamennyi vízmenti területnek még ma is igen gazdag madárvilága van. Békés megyében általában kiváló termőtalajú földek vannak. Legtöbb a szántó és a rét, de helyenként erdő is található. A hosszan elhúzódó tél és a hűvös tavaszi időjárás következtében szinte minden gyümölcsfa egyszerre virágzott ezekben a napokban. Színpompás, gyönyörű látványt nyújtottak a kertekben és a házak előtt virágzó fák. A meglátogatott településeken hosszabb sétát tettünk, élénkítő, felüdítő volt a napsütésben a friss tavaszi levegő, a növények, a virágok illata. Közben megérkeztünk a kb. 2000 lakosú Biharugrára. A község régen Bihar megyéhez tartozott. A megye területének nagyobbik fele ma Romániában található.

Biharugrán Szabó Pálnak, századunk egyik legnagyobb írójának szülőházát kerestük fel. A gondosan, szépen rendben tartott házban Szabó Pál leánya, Erzsébet, Mikita Istvánné, aki Bertalan Ágnes néven ismert író, újságíró, már várta csoportunkat, szívélyesen fogadott bennünket. Írói nevét Szabó nagymamájáról vette fel, akinek leánykori neve Berta-

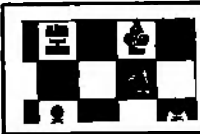
lan Ágnes volt. A nevet egyébként azért vette fel, mert pályája kezdetén több Szabó Erzsébet is volt az újságírók között, másrészt pedig nem az édesapja hírneve révén, hanem a maga szorgalmas, küzdelmes munkája árán kívánt érvényesülni. Újságírói működését a Szabad Föld című lapnál kezdte, majd hosszabb ideig a Képes Újságban jelentek meg írásai. Jelenleg a már említett Szabad Föld külső munkatársa. Művei közül legutóbb *Sirató* (Szabó Pálné Kiss Etelka élete, halála) címmel jelent meg könyve, amelyet édesanyjáról írt. Szabó Pál leánya nagyon nagy szeretettel, kedves szavakkal mutatta be a szülői házat és beszélt édesapjáról, családjukról. „Ebben a házban született édesapám 1893. április 5-én. Szüleitől örökölte a házat, amelyet egyik ősrünk Szabó Mihály csere útján vásárolt meg 1790-ben. Az erről szóló szerződés ma is megvan. A ház egyes falai még most is azok, amelyek a vétel idején megvoltak. Természetesen átalakítás többször is történt az épületen. Tehetsége szerint apám is bővítette. A verandát akkor építette a házhoz, miután az első Kossuth-díját (a díjjal az 1950-es években kétszer tüntették ki) megkapta. Ez a veranda volt a „dolgozószobája”, kedvenc tartózkodási helye. Nagyon szeretett itt lenni, mert világos volt és ki lehetett látni az udvarra, ahol sok gyümölcsfa van, amelyeket ő ültetett. A szobában íróasztala, székek, szalon, könyvek, folyóiratok és fényképek láthatók, az asztalon apám írógépe és rádiója van. Fényképe-

Vésztő — Mágori múzeum.

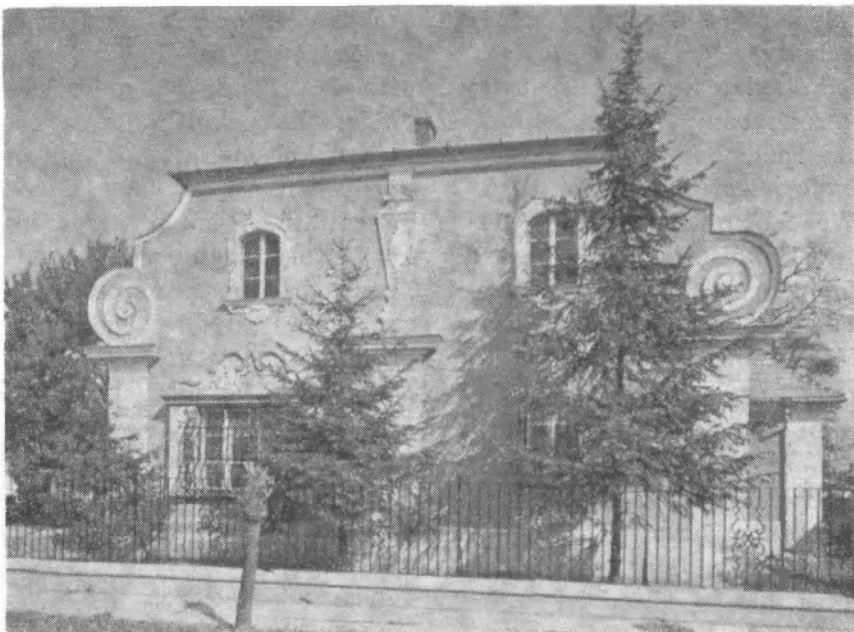
ket találunk családukról, apámról, barátairól, budai házuokról... A kőműves szakmát tanulta apám, de a paraszti munkát is végezte. A munka mellett kezdett el írni. Első kisebb írásai a Körösvidékben, az akkori megyei újságban, majd Bajcsy-Zsilinszky Endre *Előőrs* című lapjában jelentek meg. 1930-ban *Emberek* címmel írta meg első regényét. Ezt a művet a református egyház Sylvester Nyomdája adta ki, amelynek akkor Tildy Zoltán volt a vezetője... Apám szerette az embereket, sokat beszélgetett velük. Gyalog és kerékpáron bejárta a környéket... 1940 előtt egy ideig Pesten, majd 1940—1944 között itt, Biharugrán laktunk. Ez alatt a négy év alatt nagyon sokat írt, rengeteget dolgozott. Ekkor írta többek között: *Lakodalom*, *Keresztelő*, *Bölcső* című regénytrilógiáját, amelyet később *Talpalatnyi föld* címmel jelentetett meg, ebből film is készült. E művek mellett számos

kisregényt, novellát is írt. A népi írókkal nagyon jó viszonyban volt, köztük említhetem: Barsi Dénes, Sinka István, Erdélyi József és Veres Péter nevét... Ismerősei közül többen is mondták neki, hogy a Pali bácsi milyen könnyen és gyorsan ír. Erre ő azt válaszolta: Igen, mert van mit írni... A felszabadulás után Budán laktunk. Ketten vagyunk testvérek. Az öcsémék jelenleg is budai házuunkban laknak. Mi haza költöztünk Biharugrára. Ezt a házuunkat átvette a Békés megyei Múzeumi Igazgatóság és Szabó Pál Emlékmúzeumnak rendezte be, ennek gondnoki teendőit mi látjuk el férjemmel”. Sok apró mozzanatot, részletet megtudtunk nagy írónkról lányától. Nagyon értékes, közvetlen előadása, idegenvezetőnk ismertetője és bizonyos tanulmányozás után kibontakozott előttünk írónk életpályája. Szabó Pál szegényparaszt családból származott. Az elemi iskolát Biharugrán vé-

gezte el. Apja korán meghalt, ezért a fiúnak sokat kellett dolgozni. Munkája mellett sokat olvasott, amikor csak tehetett. Szerencsésen hazatért az I. világháborúból. A Tanácsköztársaság idején részt vett a biharugrai forradalmi eseményekben. 1922-ben házasságot kötött Kiss Etelkával, róla mintázta regényeinek legtöbb nőalakját. A harmincas években sorra jelentek meg regényei. Először a Kelet Népe, majd a Szabad Szó című lapot szerkesztette. A Nemzeti Parasztpárt alapító tagja, később elnöke. 1945 után országgyűlési képviselő, 1959-ig tagja volt az Elnöki Tanácsnak. Az írói alkotó munkát élete végéig folytatta. 1970. október 31-én halt meg. Végakarataként megfelelően Biharugrán temették el. Ebben a temetőben nyugszik felesége is, aki 1982-ben hunyt el.

Szabó Pál műveinek sokaságából, a már említetteken kívül, soroljunk fel még néhányat: Papok, vasárnapok, Békalencse, Isten malmai, A nagy temető, Szülőföldem Biharország. Hatvanadik évében kezdte el önéletrajzi írását, amelynek Nyugtalan élet az összefoglaló címe. Ennek négy év alatt négy, majd 1968-ban az ötödik kötete készült el. A kötetek címe: Gyermekkor, Legények vagyunk, Nehéz idők, Az írás jegyében és a Minden kör bezárul. Szabó Pál műveiben a szegényparaszti világot művészi, valóságúen ábrázolja. Írásai olvasmányosak, lírai hangvételűek. Alkotásait számos nyelvre lefordították. Szabó Pál emlékét nemcsak szülőfaluja, hanem valamennyi irodalmat ked-

KNER Nyomdaipari Múzeum Gyomaendrődön

velő ember őrzi. Az országban számos helyen utca, iskola, művelődési ház viseli a nevét. Művei irodalmunk részévé váltak.

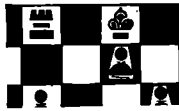
Biharugráról a történelmünk-ből jól ismert Tisza-család székhelyére, Gesztre érkeztünk. Megnéztük a Tisza-kastélyt. Itt volt 1851-ben Arany János Tisza Domokosnak a (1837—1856) nevelője, hozzá írta Domokos napra című költeményét. A tüdőbajban meghalt ifjú több verset is írt. Ezeket halála után édesanyja adatta ki Arany János előszavával. Geszten írta Arany János az Ágnes asszony című balladáját.

Gesztről Sarkad községbe érkeztünk. Sarkad—Feketeéren a volt cselédek 1944. október 10-én szövetkezetben folytatták a gazdálkodást, megalakították a Lenin TSZCS-t, hazánk első közös gazdaságát. A délutáni órákban érkeztünk Gyulára, éjszakai szálláshelyünkre.

BARANGOLÁS A VIHARSAROKBAN

A Viharsarok nem földrajzi, hanem történelmi elnevezésű tájegység a Tisza—Maros—Körösök közötti területen. Itt a múlt század végén nagy erővel bontakozott ki az agrárszocialista mozgalom. Ennek küzdelmei, harcai nyomán keletkezett később a Viharsarok név. Ezt az elnevezést Féja Géza (1900—1978) író, publicista alkalmazta először, amikor 1936-ban Viharsarok címmel szociográfiát írt az e tájegységen élő földmunkások és szegényparasztok életéről, sorsáról.

Május 2-án, reggeli után Gyuláról a megye déli részében lévő Szabadkígyóásra utaztunk. Itt felkerestük a Wenckheim kastélyt. Az épület 1879-ben készült el Ybl Miklós tervei alapján. A nagy tetszést kiváltó kastélyt Wenckheim Frigyes építtette. E grófi család birtokai Békés megye számos

településére és Erdély néhány helységére terjedtek ki. A család tagjai nemcsak a megye vezetésében játszottak fontos szerepet, hanem az országos ügyek intézésében is. Köztük Wenckheim Béla báró (1811—1879) miniszterelnök is volt. Az ő budapesti palotájában ma a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központja van.

Szabadkigyóson megnéztük a romantikus, neogótikus stílusban épült kastélyt. Az épület erősen tagolt homlokzatú, két-tornyú, kéttömegű, látványa lenyűgözi a látogatót. Az emeletes kastély és a hozzátartozó melléképületek között egykor gázlámpák világítottak. Az épületek közötti parkokban főként tölgyek, platánok és vadgesztenyék láthatók, továbbá sok dísznövény található. A kastélyhoz közel áll a kápolna. Ez alatt volt a család temetkezési helye. A régi kastélyban ma mezőgazdasági iskola működik.

Innen tovább folytattuk utunkat a megye déli részén. Rövid pihenőt tartottunk a 10 000 lakosú Tótkomlóson. A nagyközség lakosságának többsége szlovák nemzetiségű. Békés megyében több településen élnek jelentős számban szlovákok. Ezek ősei a XVII—XVIII. században betelepítéssel kerültek e tájra. A hazánkban élő szlovák nemzetiségűek 50%-a Békés megyében él. Egyébként ebben a megyében rajtuk kívül román, német és szerb nemzetiségű lakosok is élnek.

A tótkomlósi kis séta után néhány órára átrándultunk a szomszédos Csongrád megyébe. Felhős, borús időben a déli

órákban érkeztünk meg Hódmezővásárhelyre. Városnéző séta következett a műemlék-épületekkel, kulturális intézményekkel övezett főtéren és környékén. A 62 000 lakosú, nagymúltú, jelentős gazdasági központnak igen szép, hangulatos a belvárosa. A múlt század végén Hódmezővásárhely egyik központja volt az alföldi agrárszocialista mozgalmaknak. E mozgalom kiemelkedő vezetője Szántó-Kovács János (1852—1908) itt születet és küzdött osztálya élén. Hódmezővásárhelyen alakult meg Tornyai János (1869—1936) festőművész vezetésével a Művész Kör, amelyhez számos kiváló szobrász- és festőművész csatlakozott. Századunk elején jelentős kulturális központtá fejlődött Hódmezővásárhely, amelyet ezután „Parasztpárizs”-nak is szoktak nevezni.

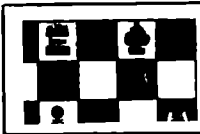
Ebéd után Orosházán át visszautaztunk szálláshelyünkre. Délután már szép, napsütéses idő volt Gyulán. Csopor-tunk egyes tagjai, a híres gyulai fürdőbe, mások pedig az Erkel Ferenc Emlékházba mentek. A felújított, rendbehozott emlékház szobáiban végig kísérelhettük nagy zeneköltőnk Erkel Ferenc (1810—1893) életét és munkásságát szülőházában. Mivel Gyula és Hódmezővásárhely látnivalóiról, nevezetességeiről lapunkban az elmúlt években már többször is jelent meg írás, ezért e településekkel most részletesen nem foglalkozik a krónika. Vacsora után, hasonlóan az előző esti programhoz, hosszú városnéző séta következett.

A harmadik napon, reggeli

után Doboz községen, majd Békéstarhoson át utaztunk Vésztő felé. Békéstarhoson működött 1946—1954 között a híres zeneiskola. Amikor megérkeztünk a 10 000 lakosú Vésztőre, már ismét napos idő volt. Ebben a nagyközségben zajlott le 1944-ben a munkásmozgalm történetéből ismert Földmunkás Kongresszus.

E település gimnáziuma Szabó Pál nevét viseli. Az utóbbi években nagyon sokat szerepelt Vésztő neve tudományos írásokban és előadásokban. Békés megye középkori múltjának kutatása vezetett el a Vésztő melletti Mágori-dombhoz. E domb a középkorban elpusztult Mágor községről kapta a nevét. A Holt-Sebes-Körös bal partján, a folyó lefűződött kanyarulata által körülölelt részén van a 250 m hosszú, 170 m széles Mágori-domb. Ez a telephalom 9 méterrel magasodik a Körös-meder ártere fölé. Ezen a kettősdombon az 1968-ban megkezdett és 1978-ban befejeződött régészeti ásatások eredményeként ismertté vált Békés megye első birtokos nemzetségének, a Csolt-nemzetségnek a monostora. E monostor feltárt falainak, leletanyagának műemléki helyreállítása, konzerválása 1982-ben befejeződött. Közben elkészült a helyszínen lévő Wenckheim-pince rendbehozása állandó kiállítás céljára. 1982-ben nyílt meg ez a történelmi kiállítás.

Kisétáltunk a Mágori-dombon lévő, immár műemlék Wenckheim-pincéhez, amelyben a kettősdombon feltárt leletanyag van elhelyezve. A ki-

állítás gazdag anyagát Kissné Pongrácz Judit muzeológus mutatta be, kitűnő tárlatvezetéssel, részletes ismertetéssel. „Kiállításunk a Vésztő-Mágori-domb történetét mutatja be az újkőkortól a török hódítás koráig. Először az újkőkorból (i. e. 3500—2600) itt letelepedett ősember életét bemutató emlékeket látunk. A gyűjteményben pattintott kőeszközök, sarlók, festett edények töredékei vannak elhelyezve. A következő tárlókban diákon látható őskori teleprétegeket követhetünk. Az ásások folyamán, a szemközti dombon, a Csolt-monostor romjait kutatva bukkanunk rá a régészek ezekre az őskori teleprétegekre... A következő vitrinekben durva háztartási eszközöket, csonteszközöket, kőbaltákat találunk. Láthatjuk a termékenység istennőjének szobrát, amely egy vertfalból készült szentélyből került elő. Találunk itt a kor, az ún. tiszai kultúra korszakából temetkezési emlékeket, tárgyakat, melyek több feltárt sírból kerültek elő. Hazánkban először ezen a helyen tártak fel újkőkori, már koporsós temetkezéseket... A következőkben a rézkor (i. e. 2300—2600) emlékeit látjuk. Igen gazdag leletanyag került elő e korból: edények, ékszerek, szerszámok. Ezután a bronzkor, a kb. i. e. 1300-ig tartó időszak kultúrájának emlékeit találjuk. Itt a leletek a kerámiaművesség igényességéről tanúskodnak. E korszak végéig népesedett be az őskor folyamán utoljára a domb. Ettől kezdve közel kétezer évig nincs nyoma itt a dombon az emberi életnek. Ezt

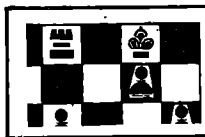
a hosszú időszakot követően épült fel a Csolt-monostor... A pince másik oldalán a Csolt-monostor történetét bemutató gazdag leletanyag látható... Ezt a vidéket is megszállták honfoglaló őseink. A Vata-féle nemzetség uralta a tájat. Elpusztult régi kis templomuk helyén a XII. század elején épült fel a Csolt-nemzetség román stílusú temploma és a hozzá tartozó monostor. E templom helyén a XIII. század elején egy 17 m széles, 36 m hosszú, tágas, pillérekkel tagolt bazilikát építettek. Diafelvételek mutatják be e bazilika és a monostor feltárt épületeinek vonalát. A bazilika hasonló volt mint a jáki templom... A pince belső végén rekonstruált épületmaradványokat találunk. Látunk itt a bizánci művészek hatására készült, faragott oszlottöröredéket. Az egyik kőtöröredéken latin nyelvű szöveg olvasható, amelyről megtudhatjuk, hogy a templom oltalmazója Szűz Mária volt. A későbbi bazilikát pedig Minden-szentek tiszteletére szentelték fel. A feltárások során a mindennapi élet használati tárgyai is napvilágra kerültek. A monostor kovácsműhelyében készült eszközök közül szegeket, edényeket és bográcsot láthatunk itt... A bazilika tornyai 1786-ban dőltek le. A monostor maradványainak anyagát a környező településekre hordták szét. Békés megyének ez a része 1798-ban a Wenckheim-család birtokába került. A bazilika és a monostor köveiből készült 1812-ben ez a pince, amelyben vagyunk. Gróf Wenckheim Ferenc építtette e

pincét, amely tulajdonképpen a bazilika végleges pusztulását okozta. A gróf szőlővel telepítette be a dombot. A kettősdomb északi részén pedig urasági nyári lak épült.”

Felmentünk a pince feletti területre, ahol az egykori bazilika és a monostor feltárt alapfalainak rekonstruált vonalát követhettük nyomon. A kolostor udvarán levő kút ma is jó állapotban van, tiszta és bővíző. A monostor környékét rendezett park övezi. A Mágori-domb és környéke védett terület. A parkban a népi írók mindazon tagjának szobrot állítanak, akik részt vettek az 1943-ban tartott balatonszárszói irodalmi kongresszuson. Ezen írók közül Szabó Pál és Erdei Ferenc szobra már áll, a többiekét ezután helyezik el.

Vésztőről tovább utaztunk. Az 1984-ben városi rangot kapott 11 000 lakosú Szeghalomnál keltünk át a Berettyón. E városban és környékén is több régi népi építészeti házat hagytak meg műemlékként.

Délben érkeztünk meg a Hármas-Körös menti Gyomára. Gyomát és Endrődöt 1982-ben Gyomaendrőd néven egyesítették. Ezzel egy 18 000 lakosú település jött itt létre. A helységben a Kner Nyomdaipari Múzeumot kerestük fel. Az állandó kiállítás a ma már műemléképület Kner-villa öt szobájában kapott helyet. Az intézményt Hudák Julianna, muzeológus minden részletre kiterjedő ismertetéssel, kiváló tárlatvezetéssel mutatta be: „Mellőttünk működik a Kner Nyomda gyomai üzeme, amely 1882-ben alakult. Múzeumunk-

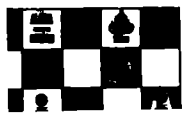

ban olyan nyomtatványok, kiadványok láthatók, amelyek itt az üzemben készültek. Az elhelyezett dokumentumok a nyomda történetével és a Kner-család tagjainak életével kapcsolatosak. Gyűjteményünk öt teremben található, időrendi sorrendbe állítva. A múzeum épülete 1925-ben készült el, a nyomdaalapító fiának Kner Imrének volt a lakóháza. E házat Kozma Lajos (1884—1948) építész, iparművész, grafikus tervezte népies barokk stílusban. A múzeum 1970-ben nyílt meg. Jelenleg hazánkban ez az egyetlen nyomdaipari múzeum és Európában is csak kb. öt hasonló jellegű intézmény van... Szemléltetőül kézbe adok néhány díszítőelemet, betűformát, kliséket, hogy ezekről is alkothassunk némi fogalmat, az érdekesebb dokumentumokból pedig majd részleteket fogok felolvasni... Az első teremben a Kner-család történetéről és a nyomda alapításáról találunk emlékeket. A család ősei vándorkönyvkötők és könyvárusok voltak. A Vág vidékéről származtak. Hosszas vándorlás után Kner Sámuel a múlt század ötvenes éveiben telepedett le Gyomán, könyvkötőként dolgozott. Itt születtek gyermekei, köztük 1860-ban Kner Izidor. Ő a könyvkötést és a nyomdászatot tanulta, számos helyen. A tanulóévek után hazatért Gyomára és 1892-ben nyomdát alapított. Néhány eszközzel és egy kezdetleges nyomdagéppel kezdte el a munkát... Képeket, korabeli dokumentumokat látunk itt Gyomáról, a házról és az egyszerű kis műhelyről. Először vallási témájú füzete-

ket, majd később közigazgatási nyomtatványokat készített a nyomda. Kner Izidor megszerkesztette az egységes Közigazgatási Mintatárat. E nagyszerű vállalkozása sikeres volt, sorra rendelték nála ezeket a nyomtatványokat. Ezután megkezdhette a nyomda korszerűsítését, bővítését és most már könyveket is készíthetett... Láthatunk egy 1902-ből való fotósorozatot, amelyet Klösz György készített az üzemről. Kner Izidor rendszeresen kiadta a szép, díszes báli meghívókat, a Röpke Lapokat. Nyomtatványait kockázatvállalással sorozatban gyártotta raktárra a gyors szállítás és a versenyképesség érdekében. 1914-re annyira fejlesztette üzemét, hogy már több mint száz ember talált nála munkát. Sokat tett a munkások érdekében, törődött szociális helyzetükkel. Kner Izidor nemcsak kiváló nyomdász, üzletember, hanem jó író is volt. Adomáit, aforizmáit összegyűjtötte és itt a nyomdában elkészítette, megjelentette és kiadta. A felszabadulás előtt a nyomdai termékek készítése, kiadása és terjesztése egy kézben összehangoltan történt. Ma a nyomdai termékek három különböző vállalat (nyomda, kiadó, terjesztő) tevékenysége után jutnak el a vásárlókhoz... A második teremben 1910—1945 közötti dokumentumokat találunk. Itt már nemcsak Kner Izidor munkásságával találkozhatunk, hanem gyermekei, köztük első-sorban Imre fiának életével és munkásságával is. Kner Imre 1890-ben született Gyomán. Ő folytatta édesapja szakmáját, sok újat hozott a nyomda éle-

tébe. Lipcsei tanulóévei után hazatért Gyomára és 1907-ben átvette a nyomda technikai vezetését. Később egyre több munkát, irányítást vállalt magára. Kner Imre is szakított később a szecessziós stílus formáival. A reneszánsz és a népies barokk elemei kerülnek előtérbe a kiadványokban... Néhány dokumentumot szemlélhetünk meg a tanácsköztársaság és az utána következő időszakból. Knerék sok íróval, művésszel, szerkesztővel kerültek kapcsolatba, köztük volt: Móra Ferenc, Balázs Béla, Lukács György, Lesznay Anna, Radnóti Miklós, Kodály Zoltán, Ortutay Gyula stb. E neves alkotók munkái olyan szép kivitelben láttak itt napvilágot, hogy az már valóban európai színvonalat jelentett. A harmadik teremben az 1920—1930-as években készült művészeti kiadványokat találjuk. Kner Imre a már említett Kozma Lajos grafikussal és Király György irodalomtörténésszel együttműködve a különböző történelmi stílus elemek felhasználásával létrehozta a nyomda egyedülálló ornament-készletét. Munkájuk elsősorban a klasszicista tipográfia alkalmazása révén új magyar könyvművészetet jelentett. A nyomda legjelentősebb kiadványai ezekben az években: a Magyar (Kner) Klasszikusok 12 kötete, a Monumenta Literarum kétszer 12 füzetete, és az ún. Északi sorozat 36 kötete, amely észak-európai írók műveit tartalmazza...

Kner Imrének öt testvére volt. Közülük hárman is valamilyen formában bekapcsolód-

tak a könyvkészítés munkájába. 1935-ben meghalt Kner Izidor. Utána a nyomda tulajdonosa Kner Imre és egyik testvére, Endre lett. Kner Albert könyvillusztrációval foglalkozott. Kner Erzsébet a könyköltészetet tanulta és később Budapesten nyitott önálló műhelyt. Tőle is láthatunk néhány nagyon szép kötésű könyvet itt. Kner Endre munkaszolgálatosként halt meg 1943-ban. Kner Imrének volt egy fia és egy lánya. Imrét, feleségét, és édesanyját koncentrációs táborba vitték. 1945-ben Kner Mihály mindent elkövetett, hogy felkutatassa szüleit. Azonban, midőn bizonyossá vált, hogy azok nem térhetnek többé haza, nem találta tovább értelmét az életnek, ezt búcsúlevelében írta le. E család értelmetlen, tragikus halálát egy kegyetlen, pusztító időszak okozta. Kner Albert és Erzsébet 1940-ben Amerikába távozott. A 90 éves Erzsébet ma is ott él. Haiman György Budapesten az Iparművészeti Főiskola Tipográfia Tanszékének professzora. Ő a nyomdaalapítónak elsőszülött fiú unokája. Folytatja a családi hagyományokat, nagyon szép könyveket tervez és nyomdatörténettel foglalkozik... A következő két teremben az 1945 utáni időszakból láthatunk nyomtatványokat, könyveket, dokumentumokat a vitrinekben. A nyomdát 1949-ben államosították. 1963-ban az üzem a Békéscsabai nyomdához csatolták. A békéscsabai nyomdát Tevan Andor alapította 1903-ban. Így a két nagyhírű, régi nyomda, a Kner és a Tevan egyesült, és felvette a Kner Nyomda nevet.

Jelenleg hazánk egyik legnagyobb, legjelentősebb nyomdája, amelyben összesen 1400, itt a gyomai részlegben 200 ember dolgozik. Több műszakban, több millió kötet könyv készül évente nálunk. Sok híres kiadvány hagyja el az üzemet. Jelentős az export tevékenységünk, sok idegennyelvű könyv is készül itt. Könyveken kívül prospektusok, csomagoló anyagok, dobozok és címkék is készülnek, valamennyi igen szép kivitelben”.

A nygaszerű előadás után megismerhettük e család történetét, amelynek tagjai olyan

sokat tettek a magyar könyvművészet fejlődése érdekében. Munkásságukat itthon és külföldön többször is díjazták.

Gyomán a délutáni órákban fejeztük be ezt az élményekben gazdag kirándulást, amely oly sok új ismerettel gyarapított bennünket. Az 1986-ban város-sá nyilvánított Kunszentmártonon át az esti órákban érkezünk meg Budapestre. Szakosztályunk vezetője, Hirth Ignác e helyről is köszönetet mond mindazoknak, akik e kirándulás sikeréhez valamilyen formában is hozzájárultak.

MOLNÁR ISTVÁN

Sakkcsapatunk látogatása Bécsben

Kedves meghívásnak tett eleget a sakkszakosztály, amikor május 8. és 11-e között meglátogattuk osztrák barátainkat.

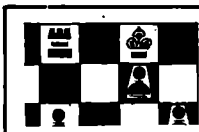
Sakkozóink már többször jártak Bécsben és az évek során igen jó, szinte családi, „Gemütlichkeit” kapcsolatot alakítottunk ki. Éljátékosaikkal nemcsak Budapesten, de többször külföldön, harmadik országban is találkoztunk, mértük össze tudásunkat. Így volt ez Spanyolországban az olimpián, Lőcsén stb. Legutóbb itthon, Szentendrén, az IRISZ kupán találkoztunk. E mérkőzések rendre magyar fölényt mutatnak.

Május 8-án, pénteken kora délután érkezünk meg a már jól ismert Westbahnhofra. Innen egy közeli étterembe tér-

tünk be ebédelni, majd többszöri átszállással vittek el bennünket szálláshelyünkre, a vakok internátusába.

Délután és este nagy sétát téve ismerkedtünk közvetlen környezetünkkel. A Duna csatorna mellett, a Práter közelében volt ideiglenes lakóhelyünk. Ugyancsak a közelben találhattuk a híres Hundertwasser házat, melyet nemrégiben a budapesti televízió is bemutatott. Ez egy festő által tervezett meseszerű, színes, tarka-barka épület, melyet egész Európából a túristák ezrei keresnek fel.

Mérkőzéseink első fordulójában először Lévai, majd Aufenberg, azután Rév törte meg ellenfeleink állását. Dénes játszmája békésen, Hajdúé harciasabban bár, de végül döntetlen

lett. Erős is szépen nyert, majd Voján is. Legbalszerencsésebb volt talán Nemes, aki gyönyörű vezéraldozatot kínált fel, de amely csak gyalognyerést eredményezett és nem bizonyult elegendőnek a játszma megnyeréséhez. Sajnos Battyányi durva hibával, míg Fügedi hosszúságos küzdelem során veszített Függő játszma nem maradt.

A második forduló még jobban alakult számunkra, mert egyetlen játszmát sem veszítettünk! Battyányi és Fügedi is revansot vett. Hajdú helyett Hosszú játszott, de ő is döntetlenül végzett. Nyertek még: Voján, Auffenberg és Lévai, igen hosszú küzdelemben. Döntetlenül végeztek: Erős, Nemes, Rév, Dénes.

Az első forduló tehát 6,5—3,5; a második 7,5—2,5 arányban alakult a javunkra. Összesítésben tehát 14—6. Ez igen magabiztos, meggyőző fölényt mutat, amely nagyjából meg is felel a papírformának.

A teljes eredménytáblázat tehát a következő:

Erős	— Hammermayer
1; 0,5	0; 0,5
Nemes	— Pasteiner
0,5; 0,5	0,5; 0,5
Rév	— Richter
1; 0,5	0; 0,5
Dénes	— Zipko
0,5; 0,5	0,5; 0,5
Battyányi	— Zevart
0; 1	1; 0
Voján	— Zöchling
1; 1	0; 0
Auffenberg	— Seebacher
1; 1	0; 0
Lévai	— Damjanschütz
1; 1	0; 0

Hajdú	—
0,5;	
Hosszú	— Rössler
0,5	0,5; 0,5
Fügedi	— Chinese
0; 1	1; 0
6,5; 7,5	3,5; 2,5

A csapat tartaléka volt még Wiedner. A delegációt Péczka János vezette, tagja volt még az edző, és Gábris László tolmács is.

Osztrák „sógoraink” kissé bánatosak voltak, mert ilyen arányú vereségre nem számítottak. A záróbanketten azonban hamarosan megvigasztalódtak; ehhez hozzájárult a jó hangulat, melyet Hammermayer tangóharmonikája is ösztökélt.

Látogatásunk Bécsben igen jó hangulatban, barátságosan telt el. Ehhez nemcsak a hosszú, közös történelmi múlt, hanem a szoros sakkbeli kapcsolatok, meg a lelkes Zipko házaspár járultak hozzá, no, meg egy-két pohár finom bécsi sör is... A Zipko házaspárt meleg köszönet illeti fáradságos és odaadó munkájukért mellyel „hátukra vették” a rendezés minden nehézségét.

A mérkőzés jó gyakorlásul is szolgált a közelgő IRISZ kupára. Ezen ismét viszontlátjuk a legjobb osztrák játékosokat, majd utána közösen veszünk részt az újvidéki versenyen.

Így bizvást elmondhatjuk, hogy nemcsak a kék Duna, hanem a valóban szoros sakkkapcsolatok, egyéni barátságok is összefűzik a két csapat játékosait.

KÖZLEMÉNY

Örömmel adunk tájékoztatást arról, hogy ismét lehetőség nyílik a harkányi üdülésre a már jól ismert PAPOLCZI-VILLÁBAN.

Aki az ottani üdültetésben részt szeretne venni forduljon levélben LISZKA LÁSZLÓNÉ-hoz az alábbi címen:

7815 Harkány,

Táncsics M. u. 3.

Az üdülés díja naponta és személyenként 100,— Ft.

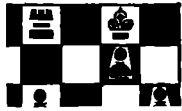
Az ebédet továbbra is a Bányász Étterem biztosítja 24,20 Ft-ért.

Hogyan tovább?

Már évek óta szokás, hogy a Vakok Általános Iskolájának 8. osztályosai a tanév kezdetétől számolják a napokat. Ahogy csökken a szám, úgy növekszik az izgalom, ki hogyan és hová jut tovább?

Márciusra már mindenkiben kialakul az elképzelés, a jelentkezési lapok is elmennek a középiskolákba, és szorongva várjuk a válaszokat.

Hogy többé-kevésbé reális képe legyen gyerekeinknek lehetőségeikről, az idén osztályfőnöki óra és állampolgári ismeretek kapcsán Kuminka Györgyné és Fényi Endréné vezetésével sorra jártuk a látási fogyatékosokkal foglalkozó vagy őket foglalkoztató intézményeket.

Voltunk a VGYOSZ-ben, ahol dr. Bódi István főtítkár, Gerdelics Ferenc és Nyúl Győző beszélgetett el a gyerekekkel. Ismertették a szövetség sokrétű feladatait, és válaszoltak a kíváncsi kérdésekre.

A Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalatnál Erhardtne dr. Molnár Katalin tájékoztatt bennünket az üzem tevékenységéről, beszélt a dolgozók részére nyújtott szolgáltatásokról is.

A VAI-ben tett látogatásunk kapcsán képet kaphattunk az ottani életről, a szabadidő hasznos eltöltéséről.

Voltunk a SZIK-ben is, ahová dr. Szegedi Mártonné szakfelügyelő is elkísért bennünket. Itt Bánfalviné Szabó Mária főelőadónak tettek fel különböző kérdéseket tanulóink.

Végül az 1986/87-es tanévben végzett 15 tanuló sorsának alakulásáról:

Ádám Károly Dunaújvárosban szeretne elhelyezkedni telefonkezelői munkakörben, ehhez ősszel elvégzi a tanfolya-

mot. Addig az Állami Intézetben nyert átmenetileg elhelyezést.

Berkovits Gábor a Radnóti Miklós Gimnáziumban folytatja tanulmányait.

Csáki Andrea szintén telefonkezelői tanfolyamot végez, utána Budapesten vagy otthon, Jászárokszálláson helyezkedik el.

Dombi Andrea a Teleki Blanka Gimnázium tanulója lesz, és elhelyezést nyer az Állami Intézetben.

Kovács Yvette a Szilágyi Erzsébet Gimnáziumba megy.

Jakab Zsolt családi környezetben, otthon talál majd megfelelő manuális elfoglaltságot magának (pl. állattartás, kislattenyésztés, növénytermesztési folyamatok, egyéb mezőgazdasági vagy ipari tevékenység).

Kovács Ildikó szeptembertől a szolnoki Varga Katalin Gimnázium növendéke lesz.

Kovács Mónika a Teleki Blanka Gimnázium VAI-ban működő kihelyezett tagozatán

tanul tovább, és ugyanitt nyer átmeneti elhelyezést.

Márkus Norbert a XX. kerületi Kossuth Lajos Gimnázium tanulója lesz.

Mészáros Krisztina a makói József Attila Gimnázium tanulója lesz.

Murányi József a telefonkezelői tanfolyam elvégzése után otthon, Szegeden kíván elhelyezkedni.

Nagy Tünde Nyíregyházán a Kölcsey Ferenc Gimnáziumba és Szakközépiskolába kerül.

Németh Attila a VAI-ban fog lakni, és az I. István Gimnáziumba iratkozott be.

Rátóti Andrea a Szerb Antal Gimnáziumban,

Vass Péter pedig az Eötvös Gimnáziumban tanul tovább.

Nagyon örülünk, hogy 11 gyermek számára lehetővé vált a középiskolai továbbtanulás, s mindenkinek köszönet érte, aki segítette ebben őket.

Végezetül kilépett tanulóinknak sok sikert kívánunk!

Fényi Endréné
of.

*

46 éves, nemlátó, 168 cm magas, finom lelkivilágú férfi vagyok. Szépen berendezett lakásban egyedül élek. Keresem házasság céljából annak a látó, vagy gyengénlátó, esetleg kis testi hibás hölgynek ismerettségét, akinek szeretetet adhatnék és aki mindezt viszonzni tudja.

Jelige: „Úgy szeretnék boldog lenni”.

*

*

Csak komoly szándékú, hozám hasonló korú hölgyek válaszáat kérem a szerkesztőségbe!

Látó személy vagyok, megtanultam a Braille-írást. Szívesen leveleznék pontírásban vak sorstársakkal, esetleges magányosságuk enyhítése és feloldása érdekében. Címem:

Szántó József, Hosszúhetény.
7694

*

Helyreigazítás

Lapunk áprilisi számának 10. oldalán található kép aláírása téves. Nem Veres Pál, hanem Veres Péter emlékházát ábrázolja a fotó.

Az 5. szám 26. oldalán közölt, „Az 1986/87-es tanév törekvései dióhéjban” című írás szerzője nem Örsi Ildikó, hanem Örsi Anikó.

Szíves elnézésüket kérjük.

Ráczné W. Erzsébet

ELŐRELÁTÁS GONDOSKODÁS AJÁNDÉK

IFJÚSÁGI TAKARÉKBETÉT

Javasoljuk az önálló lakással még nem rendelkező 35 év alatti fiataloknak.

Legalább ötéves takarékosági időszak.

Havi rendszeres befizetés.

KAMAT + PRÉMIUM

5 – 6 év után 5 % + 3 %

7 év után 5 % + 4 %

+ KÜLÖNKÖLCSÖN lakásépítéshez, – vásárláshoz:

5 év után a megtakarítás 120 %-a, maximum 200 000 forint

6 év után a megtakarítás 140 %-a, maximum 250 000 forint

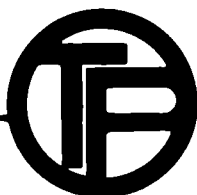
7 év után a megtakarítás 160 %-a, maximum 300 000 forint

8 év után a megtakarítás 180 %-a, maximum 300 000 forint

9 év után a megtakarítás 200 %-a, maximum 300 000 forint.

- . Magánforgalomban vásárolt ingatlanvételhez a megtakarítás 100 %-a.
 - . Egyéb építési munkákhoz a kölcsönalap 100 %-a, maximum 100 000 forint.
 - . Jelenlegi és volt állami gondozottaknak emelt összegű kölcsön.
- Az ifjúsági takarékbetét külön kedvezményes áruvásárlási kölcsönre is jogosít.

Részletes felvilágosítást készséggel adnak az Országos Takarékpénztár fiókjai.

HA A LAKÁSBAN GÁZSZIVÁRGÁST ÉSZLEL

GÁZSZAGOT ÉREZ

NE HASZNÁLJON

NYÍLT LÁNGOT VAGY SZIKRÁT ADÓ
ELEKTROMOS KÉSZÜLÉKET, AZONNAL

SZELLŐZTESSEN

ÉS

ÉRTESÍTSE

A GÁZMŰVEKET

228 - 228

140 - 040

VÁLASZTÉKOSABB FÜSZEREZÉS-

JOB B ÍZHATÁS

14 FÉLE

FÜSZERKEVERÉKKEL

Grill, flekken, halízesítő, vadhús olasz, kínai, saláta, vagdalthús, magyaros, pástétom, tojásétel, levesízesítő, öt fűszer keveréke, provencei fűszerkeverék.

Két recept a sok közül:

FLEKKEN FÜSZERKEVERÉK

Sertésflekken

Hozzávalók: 80 dkg csont nélküli tarja, flekken fűszerkeverék, olaj.

A tarjából 10 dkg-os szeleteket vágunk, kissé kiverjük és széleiket éles késsel be-
vagdossuk. Mindkét oldalukat megszórjuk
flekken fűszerkeverékkel, és vékonyan
megkenjük olajjal. Az így előkészített hú-
sokat egymásra rakjuk, és fóliába takar-
va a hűtőbe tesszük érlelni, ha lehet, a
sütés előtti napon. Sűthetjük rostélyon
vagy nagyon felforrósított olajban (zsír-
ban).

Vegyes saláta, káposztasaláta, paradicsom-
saláta illik hozzá.

Brassói aprópecsenye

Hozzávalók: 60 dkg sertéscomb, 80 dkg
burgonya, flekken fűszerkeverék, olaj
vagy zsír.

A sertéscombot metéltre vagy apró koc-
kára vágjuk. A forró zsiradékban barnára
pirítjuk, majd megszórjuk flekken fűszer-
keverékkel. Felöntjük néhány kanál hús-
levessel (leveskockából is lehet), fedő alatt
puhára pároljuk, majd zsírára sűtjük. A
burgonyából hasábburgonyát készítünk,
olajban kisűtjük, óvatosan a húshoz ke-
verjük, néhány percig együtt pároljuk.

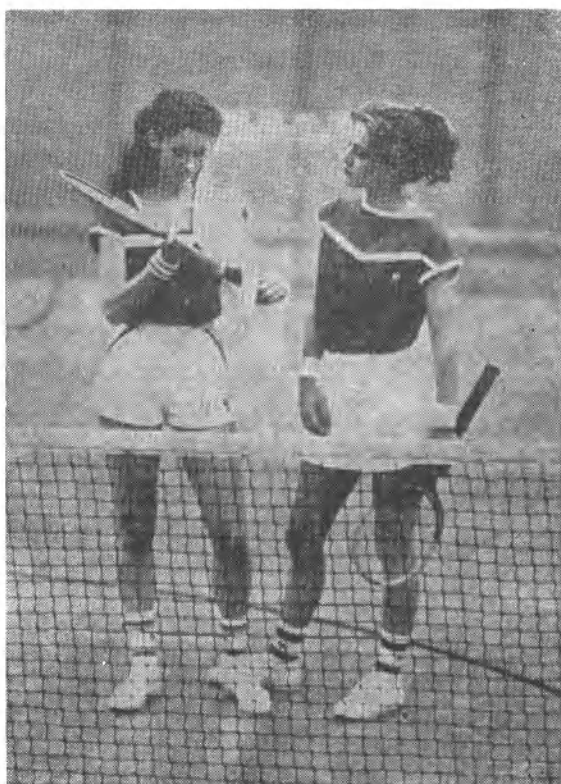
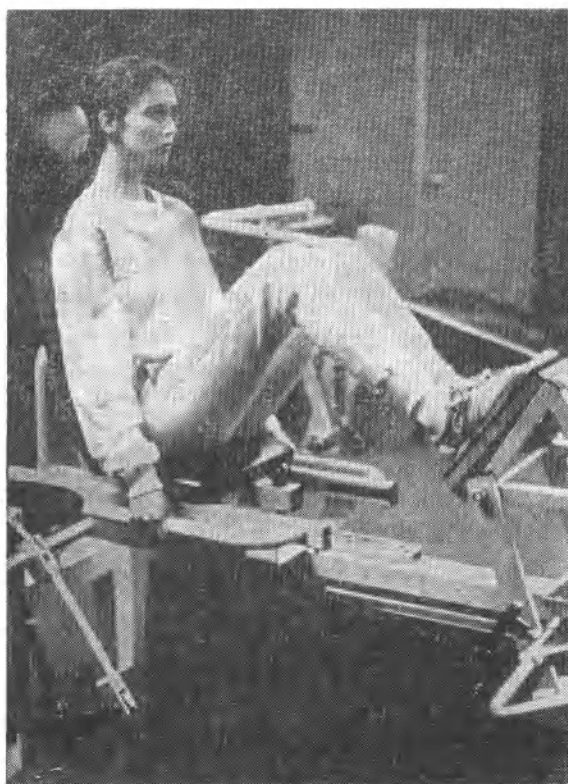
Vegyes salátával, savanyúsággal tálal-
juk.

*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*
*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR
VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

MIT TESZ A „SANSZ”

az Ön érdekében?

TISZTELT TÁRSKERESŐ!

Az általunk ajánlott társkeresési módszer szerint: 450 Ft befizetési díj ellenében egy éven át megküldjük Önnek mindazoknak a címét megbízóink közül, akik Önhöz hasonló társat keresnek. További egy éven át pedig címet már nem küldünk, de Önt ajánlani tudjuk más számára.

Természetesen csak megbízóink köréből tudunk társat ajánlani és előfordulhat, hogy akit Ön keres, a megbízáskor még nincs körünkben. A keresést azonban rendszeresen ismételjük, ezért nagy valószínűséggel megtaláljuk a később jelentkezők közül az Önnek megfelelő társat.

Nem vállalunk közvetítést azok számára, akiknek a személyi igazolványából házasságuk nincs kivezetve, még akkor sem, ha egyébként már elváltak!

Módszerünk előnyei:

nem kell olyan emberekkel megismerkednie, akik már eleve nem felelnek meg (az adatlapon jelzett) alapvető igényeinek,

időpazarlástól kíméljük meg,
közvetítési díjunk legolcsóbb az országban,
leghosszabb időtartamig keresünk,
nagy számú társkereső közül tudunk választani, mert közvetítünk az egész országban,

személyesen nem kell bennünket felkeresnie, elég, ha a nevét és címét közli. Kérésére díjmentes jelentkezési lapot küldünk.

Biztosítjuk, hogy a megbízást teljes titoktartással kezeljük, levélborítékunkon cégjelzést nem alkalmazunk.

Köszönjük érdeklődését!

Címünk:

„SANSZ” GMK. 1131 Budapest, Kedves u. 46.

Telefon: 298-839

VÁLASZTÉKOSABB FÜSZEREZÉS-

JOB B ÍZHATÁS

14 FÉLE

FÜSZERKEVERÉKKEL

Grill, flekken, halízesítő, vadhús olasz, kínai, saláta, vagdalthús, magyaros, pástétom, tojásétel, levesízesítő, öt fűszer keveréke, provencei fűszerkeverék.

Két recept a sok közül:

MAGYAROS FÜSZERKEVERÉK

Magyaros tűzdel t sertésborda

Hozzávalók: 80 dkg sertésborda, füstölt szalonna, magyaros fűszerkeverék, olaj vagy zsír a sütéshez.

A sertésbordákat jól keverjük és óvatosan megtűzdeljük szalonnacsíkokkal. Megszórjuk magyaros fűszerkeverékkel, fóliába csomagoljuk, másnapig pihentetjük, majd kevés zsiradékon hirtelen kisütjük. Sült burgonyával, vegyes nyári salátával vagy csalamádéval tálaljuk.

Sertéskaraj parasztosan

Hozzávalók: 80 dkg sertéskaraj, 60 dkg vöröshagyma, magyaros fűszerkeverék, olaj vagy zsír.

A sertéskarajt kicsontozzuk, bedörzsöljük a magyaros fűszerkeverékkel, tepsibe vagy tűzálló tálba tesszük, olajjal vagy zsiradékkal meglocsoljuk, sütőben megsütjük. Időnként locsolgatjuk, kevés vizet öntünk alá. Ha a karaj félig megsült, a megtisztított burgonyát és hagymát négyfelé vágjuk és a hús mellé tesszük. Ha szükséges, még utánaízesítjük a magyaros fűszerkeverékkel, saját levével időnként meglocsolva készre sütjük. A húst felszeleteljük, a hagymával kevert burgonyával körítjük.

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022
HUNGARY

VÁLLALAT

ELEKTRONIKAI KERESKEDŐHÁZ-

A magyar elektronikai ipar
alkatrészellátására 1968-ban
létrehozott vállalat,
1987. január 1-től

**ELEKTRONIKAI
KERESKEDŐHÁZ-zá**
alakult.

Export és import tevékeny-
ségét ennek kapcsán kiterjesz-
tette és kész lebonyolítani a
magyar elektronikai és gépipar
bármely termékének értékesí-
tését, elsősorban konvertibilis
devizában fizető piacokon.

A korszerű kereskedelmi
irányzatnak megfelelően foglal-
kozik

- vegyesvállalatok alapítá-
sával,
- termelési kooperációk
szervezésével,
- bér munkaügyletek lebo-
nyolításával,
- licenc és know-how szer-
ződések létrehozásával is.

Partnereinkkel tartós kapcso-
lat létrehozására törekszünk.

Kerese a kapcsolatot velünk!

ELEKTROMODUL
1390 Budapest, Postafiók 158
Telex: 22-5154
Telefon: (1) 495-340

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Seres Gáborné: Kulturális rovat

Kuminka Györgyné: Úttörő rovat

Seres Gáborné: Női rovat

Dr. Jáksó László: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
<i>Dr. Jáksó László— dr. Bódi István:</i>	JELENTÉS AZ EURÓPAI VAKOK UNIÓJÁNAK KÖZGYÜLÉSÉRŐL	1
<i>Gerdelics Ferenc— Barna Zoltán:</i>	TUDÓSÍTÁS A VGYOSZ JÚNIUSI ELNÖKSÉGI ÜLÉSÉRŐL	4
<i>Ráczné W. Erzsébet:</i>	IN MEMORIAM PÉTERSZ LÁSZLÓ	6
<i>Dobrovolszky Sándorné:</i>	BOLGÁR VAK ÉNEKEGYÜTTES BUDAPESTEN	6
<i>Pinviczki György:</i>	A MELÓDIA EGYÜTTES LENGYELORSZÁGBAN	7
<i>Ihász Kovács Éva:</i>	APOKRIF DEKLAMÁCIÓ, AMIT AKARTAM (versek)	9
<i>Gerdelics Ferenc:</i>	KÜLFÖLDI UTAZÁSI KEDVEZMÉNY	10
<i>Werner Kriegel:</i>	HÜSEGES KISERŐIM (Fordította: Pálfi Ferenc)	10
	BEMUTATKOZIK KERESZTES MÁRIA, A „NŐK RÉSZÉRE” SOROZAT ÚJ VEZETŐJE	11
<i>Kiss János:</i>	SÉRV A CSIGOLYÁK KÖZÖTT	12
<i>Chandra</i>		
<i>Wickramashinghe:</i>	ÉLET A VILÁGŪRBŐL (Fordította: Görgényi Miklós)	14
<i>Dr. Falvai Ferenc:</i>	HÁNY ORSZÁGA VAN A FÜLDNEK?	16
<i>Kurt Leiser:</i>	ÚJDONSÁG HÍRES EMBEREKRŐL (Fordította: Pálfi Ferenc)	19
<i>Lak István:</i>	TISZÁNTÚL DÉLKELETI TÁJAIN	20
<i>Molnár István:</i>	SAKKCSAPATUNK BÉCSBEN	27
	KÖZLEMÉNY (Harkányi üdülés)	28
<i>Fényi Endréné:</i>	HOGYAN TOVÁBB?	28
	HIRDETÉSEK	30

**A VAKOK ÉS GYENGENLÁTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA
FŐSZERKESZTŐ: DR. JÁKSÓ LÁSZLÓ
FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR
SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF
FOTÓ: LÉVAI ATTILA
KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440**

70 4617 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor vezérigazgató

0209 - 6765

